

met **leef** voor elkaar

*Samen bouwen aan een sterke basis
voor jeugdigen en gezinnen*

Regiovisie Jeugd
Centraal Gelderland

2027-2031

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Hoe is deze regiovisie tot stand gekomen?	5
1.2	Onze visie	6
1.3	Wat ons leidt	6
1.4	Leeswijzer	7
2	Landelijke en regionale ontwikkelingen en ambities	8
2.1	Wat al in beweging is in Centraal Gelderland	10
2.2	Ambities: van gezamenlijke richting naar zichtbaar resultaat	11
3	Beter voor en met jeugd en gezinnen	14
Opgave 1	Opbouw en herstel van vertrouwen door relationeel en mensgericht werken	14
Opgave 2	Versterken van de sociale basis als fundament	19
Opgave 3	Onderwijs, kinderopvang en jeugdhulp als één ecosysteem	24
Opgave 4	Kansrijke ontwikkeling naar zelfstandigheid	29
4	Beter voor en met elkaar	33
Opgave 5	Van versnippering naar gezamenlijke verantwoordelijkheid	33
Opgave 6	Een lerende en toekomstbestendige regio	39
	Bijlagen	
Bijlage 1	De sociale en pedagogische basis	45
Bijlage 2	De regiovisie in één overzicht	47
Bijlage 3	Afkortingen en Begrippen	48

1 Inleiding

In de jeugdregio Centraal Gelderland werken elf gemeenten samen: Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar. Samen dragen wij een bijzondere verantwoordelijkheid voor het gezond, veilig en kansrijk opgroeien van kinderen en jongeren.

De uitdagingen rondom opgroeien, opvoeden en ontwikkelen vragen niet om méér van hetzelfde. Ze vragen om lef. Lef om anders te kijken, anders samen te werken en anders te handelen. Daarom kiezen wij voor

met **lef** voor elkaar

Samen bouwen aan een sterke basis voor jeugdigen en gezinnen

Kinderen, jongeren en gezinnen staan centraal in deze regiovisie en vormen het vertrekpunt voor de opgaven waarvoor we samen met partners¹ aan de lat staan. Door deze opgaven leidend te maken, bepalen we regionale prioriteiten en voorkomen we versnippering. Door het werken vanuit de opgave ontstaat ruimte voor innovatie en transformatie. Samen ruimte maken voor nieuwe werkwijzen. Samen met lef voor jeugdigen en gezinnen. Met lef voor elkaar. Dat is ons kompas.

Lef om te vertrouwen in jeugdigen, gezinnen en professionals².

Lef om te verdragen dat niet elke uitdaging een zorgvraag is.

Lef om te vertragen en verdragen waar de reflex is om op te schalen.

Lef om vanuit het hart te werken, oprechte verbindingen aan te gaan en zonder oordeel open te staan voor de ander.

Lef om aan te spreken en verantwoordelijkheid te nemen.

Lef om samen te werken over grenzen van organisaties, domeinen en financieringsstromen heen.

Lef om keuzes te maken zodat specialistische hulp beschikbaar blijft voor wie dit nodig heeft.

Waarom samen met lef?

Sinds de decentralisatie van de jeugdzorg in 2015 hebben gemeenten zich met grote inzet ingespannen om passende ondersteuning en zorg voor jeugdigen en gezinnen te organiseren. Tegelijkertijd zien we dat de vraag naar jeugdhulp de afgelopen decennia sterk is toegenomen. Waar in 2000 nog ongeveer één op de 27 kinderen gebruikmaakte van jeugdhulp, was dat in 2025 gestegen naar één op de zeven kinderen.³

Deze ontwikkeling kent meerdere oorzaken. De definitie van jeugdhulp is in de loop der jaren verbreed; vraagstukken die vroeger binnen het gezin, op school

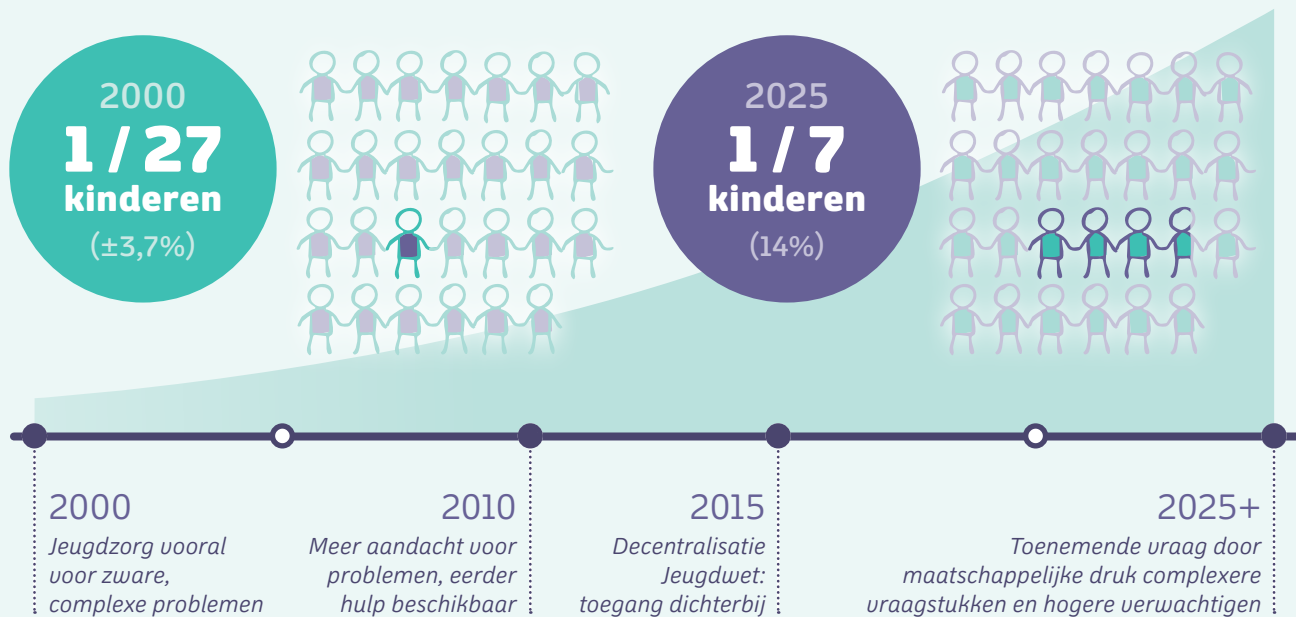
1 Partners in de breedste zin van het woord: organisaties, instellingen of personen die een rol hebben rondom jeugdigen en gezinnen in Centraal Gelderland. Dat kunnen bv. zijn ouders, de sociale omgeving, scholen, hulpverleners maar ook werkgevers, verenigingen (zoals sport, kunst, cultuur), het geloof, etc.

2 Personen die beroepsmatig werkzaam zijn voor of met jeugdigen en gezinnen.

3 Bronnen: Nederlands Jeugdinstituut, *Andere kijk op groeiend jeugdzorggebruik. Voor een hoopvolle wereld om in op te groeien* (april 2023); Centraal Bureau voor de Statistiek, *Jongeren met jeugdzorg in natura; persoonskenmerken en zorgvormen, 2021–2025* (30 april 2026).

De groei van de jeugdzorg 2000-2025

Meer kinderen en jongeren doen een beroep op jeugdhulp

Oorzaken achter de groei

Verbreding van wat onder jeugdhulp wordt verstaan

Betere signalering en meer aandacht voor psychische problemen

Lagere drempels en betere toegang tot hulp

Maatschappelijke druk, complexere opvoedvraagstukken

Medicalisering en professionalisering van normale opvoedvragen

of in de sociale omgeving werden opgelost, leiden tegenwoordig vaker tot professionele ondersteuning. Ook maatschappelijke ontwikkelingen, hogere prestatiedruk, complexere opvoedvraagstukken, meer aandacht voor mentale gezondheid en een grotere bereidheid om hulp te vragen spelen hierbij een rol⁴.

De toegenomen aandacht voor mentale gezondheid en de grotere bereidheid om hulp te vragen zijn op zichzelf positieve maatschappelijke ontwikkelingen.

De vraag is alleen zo hoog geworden dat we een zorgvuldige afweging moeten maken wanneer, en door wie hulp geboden wordt. Dat kunnen we alleen bereiken door duurzaam samen te werken met alle partners in het jeugddomein en de domeinen daaromheen. De Regiovisie Jeugd geeft woorden aan die gezamenlijke verantwoordelijkheid.

⁴ Bronnen: Rijksoverheid, Hervormingsagenda Jeugd 2023–2028 (juni 2023); Sharon Stellaard, *Boemerangbeleid. Over aanhoudende tragiek in passend onderwijs- en jeugdzorgbeleid* (Den Haag: Boom Bestuurskunde, 2023).

1.1 Hoe is deze regiovisie tot stand gekomen?

Deze regiovisie is tot stand gekomen in een gezamenlijk proces van de elf gemeenten samen met partners. Om het proces onafhankelijk te begeleiden en de verschillende perspectieven bij elkaar te brengen, is een externe regionaal projectleider aangesteld.

Vanaf de start is bewust gekozen voor brede betrokkenheid van het veld. Ter vertegenwoordiging van de gemeenten is een regionale ambtelijke werkgroep ingericht. Ter vertegenwoordiging van de partners is een klankbordgroep samengesteld. Hierin zijn afgevaardigden uit verschillende onderdelen van het jeugddomein en de domeinen daaromheen opgenomen. Waaronder onderwijs, welzijn, jeugdgezondheidszorg, huisartsen, diversiteitssensitief en inclusief vakmanschap, jeugdhulp, jeugd-ggz, veiligheid en participatie. De deelnemers zijn niet vooraf door de gemeenten geselecteerd, maar door middel van loting – letterlijk uit de ‘hoge hoed’ – gekozen uit de bij gemeenten en de regio bekende organisaties. Daarmee is ruimte gecreëerd voor verschillende perspectieven en voorkomen dat steeds dezelfde organisaties of personen aan tafel zitten.

De leden van de klankbordgroep namen niet alleen hun eigen kennis en ervaring mee. Ieder lid vormde samen met andere organisaties, professionals of andere personen uit de eigen sector een achterbangroep. Zo konden gedurende het proces ideeën, dilemma's en conceptteksten breder worden besproken en getoetst en kon de inbreng vanuit de verschillende sectoren steeds opnieuw worden meegenomen.

Ook de perspectieven van jongeren en ouders hebben een eigen plek gekregen in het proces. Jongeren met ervaring met jeugdhulp en ouders zijn op verschillende momenten betrokken om vanuit hun eigen ervaringen mee te denken over wat nodig is om ondersteuning aan jeugdigen en gezinnen daadwerkelijk beter te maken.

De regiovisie is daarmee niet op één moment of aan één tafel geschreven. Zij is stap voor stap ontstaan uit gesprekken, deelsessies, bijeenkomsten, schriftelijke inbreng en verschillende rondes van reflectie en aanscherping. Dit heeft geleid tot één gedeelde visie, met gezamenlijke opgaven en ambities voor de komende vijf jaar.

De regiovisie is geen eindpunt, maar een gezamenlijk vertrekpunt. Zij geeft richting aan de beweging die we samen willen maken: van versnippering naar verbinding, van afzonderlijke verantwoordelijkheden naar gedeeld eigenaarschap en van organisatiegericht denken naar het perspectief van jeugdigen en gezinnen.

Die beweging ontstaat niet vanzelf.

Zij vraagt om samenwerking, vertrouwen en vooral om **LEF**.

1.2 Onze visie

In Centraal Gelderland willen we dat kinderen en jongeren veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien in een omgeving die hen en hun gezin ondersteunt. Daarbij staan niet organisaties of structuren centraal, maar de jeugdige, het gezin en de mensen om hen heen. We sluiten aan bij hun leefwereld, gaan uit van veerkracht en talenten en versterken wat mensen zelf en samen met hun omgeving kunnen. We aanvaarden dat opgroeien en opvoeden niet altijd zonder problemen gaat en dat niet voor ieder probleem professionele hulp nodig is of een oplossing bestaat. Wanneer jeugdhulp wél nodig is, moet deze passend, samenhangend en dichtbij zijn.

Dat vraagt niet alleen iets van de manier waarop we jeugdigen en gezinnen ondersteunen, maar ook van de manier waarop we met elkaar samenwerken. Daarom verbinden we in deze regiovisie twee bewegingen: **beter voor en met jeugd en gezinnen én beter voor en met elkaar**. Die bewegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Betere samenwerking krijgt pas betekenis als jeugdigen en gezinnen die ook daadwerkelijk ervaren, terwijl goede ondersteuning alleen mogelijk is wanneer professionals, organisaties en gemeenten elkaar vertrouwen, verantwoordelijkheid delen en handelen vanuit een gezamenlijke opgave.

De komende vijf jaar bouwen we daarom aan één samenhangend ecosysteem rondom jeugdigen en gezinnen. We bewegen van organisatiegericht naar mensgericht werken, van afzonderlijke verantwoordelijkheden naar gedeeld eigenaarschap en van organiseren rondom organisaties en structuren naar organiseren rondom jeugdigen en gezinnen. Dat vraagt vertrouwen, partnerschap en lef: om anders te kijken, grenzen tussen organisaties en domeinen te overbruggen en bestaande werkwijzen los te laten wanneer die niet langer bijdragen aan wat jeugdigen en gezinnen nodig hebben.

Zo werken we samen aan één gezamenlijke beweging voor jeugd en gezinnen in de jeugdregio Centraal Gelderland: Met LEF voor elkaar.

1.3 Wat ons leidt

Iedere jeugdige groeit op in een eigen leefwereld, gevormd door gezin, familie, vrienden, school, buurt en andere plekken waar kinderen en jongeren opgroeien en zich ontwikkelen. Die leefwereld is voor ons het vertrekpunt. We kijken daarom niet alleen naar een vraag of probleem, maar naar de context waarin deze ontstaat en naar wat daarin van betekenis is.

Dat vraagt dat we nieuwsgierig zijn, luisteren en niet te snel invullen. We sluiten zonder oordeel aan bij verschillende leefwerelden, waarden, normen en ervaringen en werken diversiteitssensitief en inclusief. Cultuur verstaan we daarbij breed: ook armoede, generatieverschillen, opleidingsniveau, wantrouwen in organisaties en structuren, of

straatcultuur kunnen van invloed zijn op hoe jeugdigen en gezinnen opgroeien, hun situatie ervaren en naar ondersteuning kijken. De lessen uit de Toeslagenaffaire herinneren ons eraan hoe belangrijk het is dat aannames, procedures en organisatiebelangen nooit zwaarder wegen dan de mens en diens verhaal.

Daarom werken we opgavegericht. Niet de grenzen van organisaties, domeinen of afzonderlijke verantwoordelijkheden zijn leidend, maar wat nodig is om voor jeugdigen en gezinnen daadwerkelijk verschil te maken. Rond iedere opgave brengen we de partijen, kennis en expertise bijeen die nodig zijn en nemen we gezamenlijk verantwoordelijkheid. We zoeken daarbij ook over de grenzen van domeinen heen naar oplossingen en maken ruimte om bestaande werkwijzen ter discussie te stellen en nieuwe mogelijkheden te verkennen.

We hoeven daarbij niet vooraf alle antwoorden te hebben. We willen leren van wat we doen. Samen met gemeenten, partners, jeugdigen en ouders volgen we wat onze keuzes in de praktijk betekenen, wat werkt en wat anders moet. Ervaringen uit de praktijk, professionele kennis en data brengen we daarbij samen. Via een continue cyclus van plannen, uitvoeren, evalueren en bijsturen ontwikkelen we onze aanpak verder. De opbrengsten daarvan krijgen jaarlijks een plek in het Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd.

Inkoop is bij het werken aan de opgaven een strategisch instrument om de gewenste samenwerking te ondersteunen en vorm te geven. De inhoudelijke opgave bepaalt welke aanpak en welke instrumenten passend zijn, niet andersom. Vanuit de samenwerking worden afspraken gemaakt en vastgelegd. In deze regiovisie gebruiken we daarvoor de term *contractering*.

Met deze leidende principes houden we de komende vijf jaar steeds hetzelfde kompas: de leefwereld als vertrekpunt, de maatschappelijke opgave als leidraad en samen leren en verbeteren als werkwijze.

1.4 Leeswijzer

De twee bewegingen in onze visie zijn uitgewerkt in een aantal opgaven waaraan we gezamenlijk gaan werken. Per opgave beschrijven we de maatschappelijke context, het doel dat we willen bereiken en de acties die daarvoor nodig zijn. Daarbij maken we steeds inzichtelijk welke onderdelen regionaal worden opgepakt en waar de verantwoordelijkheid lokaal (per gemeente) ligt. Ook benoemen we per opgave hoe *contractering* de opgave ondersteunt. Zo vullen de elf gemeenten en hun partners elkaar aan vanuit één gezamenlijke koers.

Waar in deze regiovisie wordt gesproken over *gezin*, bedoelen wij de thuissituatie waarin een kind of jongere opgroeit. Met *ouders* bedoelen wij ook verzorgers. Onder *kinderen* verstaan wij jeugdigen tot 12 jaar; onder *jongeren* verstaan wij jeugdigen van 12 tot 27

jaar. De term *jeugdigen* omvat zowel kinderen als jongeren. Met *professionals* bedoelen we personen die beroepsmatig werkzaam zijn voor of met jeugdigen en gezinnen. In bijlage 3 hebben we een lijst van afkortingen en begrippen toegevoegd.

In deze visie staat de mens centraal. Daarom gebruiken wij waar mogelijk inclusieve taal. Waar in de tekst de vorm *hij* wordt gebruikt, kan hiervoor ook *zij*, *hen* of *die* worden gelezen.

Waar we in de regiovisie spreken over *partners*, doen we dat in de breedste zin van het woord: organisaties, instellingen of personen die een rol hebben rondom jeugdigen en gezinnen in Centraal Gelderland. Dat kunnen bv. zijn ouders, de sociale omgeving, scholen, hulpverleners maar ook werkgevers, verenigingen (zoals sport, kunst, cultuur), het geloof, etc.

In de regiovisie bedoelen we met de *sociale basis* alles wat in het gewone leven bijdraagt aan gezond, veilig en kansrijk opgroeien: de persoonlijke relaties, de gemeenschappen waarin zij deelnemen en de voorzieningen die hen ondersteunen wanneer dat nodig is. Thuis, in de buurt, bij de huisarts, op school, in de kinderopvang, sociale (wijk)teams, bij sport en andere ontmoetingsplekken. Hier vinden jeugdigen en gezinnen verbinding, steun en laagdrempelige hulp of ondersteuning en worden vragen zo vroeg mogelijk herkend en opgepakt.

Als we het hebben over *Specialistische zorg*, dan bedoelen we de zorg die aanvullend in beeld komt wanneer de mogelijkheden binnen de sociale basis niet toereikend zijn en specifieke deskundigheid of behandeling nodig is. Deze zorg staat niet los van het gewone leven, maar sluit daarop aan en werkt samen met jeugdigen, gezinnen en de mensen en voorzieningen om hen heen.

2. Landelijke en regionale ontwikkelingen en ambities

Onze beweging staat niet op zichzelf. Landelijk groeit het besef dat de ondersteuning, hulp en bescherming van jeugdigen anders moet worden georganiseerd. Deze landelijke en regionale ontwikkelingen zijn geen afzonderlijke beleidslijnen. Zij versterken elkaar en wijzen in dezelfde richting. Deze regiovisie brengt die gezamenlijke beweging voor Centraal Gelderland samen in één integrale koers.

Een belangrijke basis hiervoor is de landelijke [Norm voor Opdrachtgeverschap Jeugd](#) (2020). Hierin hebben gemeenten gezamenlijk vastgesteld dat specialistische jeugdhulp de schaal van individuele gemeenten overstijgt. Regionale samenwerking is noodzakelijk om passende en beschikbare hulp te kunnen organiseren.

Deze beweging is verder uitgewerkt in de [Hervormingsagenda Jeugd](#) (2023). Hierin hebben het Rijk, gemeenten, aanbieders, professionals en cliëntenorganisaties

afspraken gemaakt om de jeugdzorg toegankelijk, kwalitatief goed en financieel houdbaar te houden. De Hervormingsagenda vraagt om een verschuiving van zorg naar preventie, versterking van de sociale basis, betere samenwerking tussen domeinen en een scherpere inzet van specialistische jeugdhulp.

Het [rapport Groeipijn van de Commissie Van Ark](#) (2025) bouwt hierop voort. De commissie concludeert dat de Hervormingsagenda noodzakelijk is, maar op zichzelf onvoldoende om de gewenste verandering te realiseren. Volgens de commissie is een bredere beweging nodig: van een focus op jeugdzorg naar een focus op jeugd en opgroeien. Dat vraagt om een integrale aanpak waarin onderwijs, gezondheid, bestaanszekerheid, veiligheid, wonen en sociale relaties nadrukkelijk worden betrokken.

Ook binnen de jeugdbescherming vindt een belangrijke ontwikkeling plaats met het [Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming](#). Dit toekomstbeeld verschuift de focus van afzonderlijke organisaties en procedures naar een gezinsgerichte aanpak waarin veiligheid, rechtsbescherming, eenvoud, transparantie en leren centraal staan. In Centraal Gelderland werken we hier met een regionale aanpak aan op basis van het landelijke [Programmaplan Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming](#) waarin wordt geëxperimenteerd met nieuwe vormen van samenwerking rond gezinnen. De daarbij horende [Leidraad Werken aan Veiligheid](#) ondersteunt professionals bij hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het creëren van duurzame veiligheid.

Hierbij kijken we ook naar belangrijke ontwikkelingen binnen kinderopvang en onderwijs. Daarbij sluiten we onder meer aan bij de route naar [Inclusief Onderwijs](#) en [Inclusieve kinderopvang](#) in 2035. Dit heeft als doel dat alle jeugdigen, ongeacht achtergrond of ondersteuningsbehoeften, gelijke(re) kansen krijgen en volwaardig en zoveel mogelijk thuisnabij kunnen meedoen. Ook de [Wet van school naar duurzaam werk](#) draagt bij aan deze beweging. Hiermee wordt beoogd dat jongeren tot 27 jaar met een ondersteuningsbehoefte een soepele overgang maken van onderwijs naar passend en duurzaam werk of een vervolgopleiding.

Daarnaast is op 1 januari 2026 de [Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg](#) in werking getreden. Deze wet verplicht gemeenten om voor specifieke vormen van specialistische jeugdhulp regionaal samen te werken en schrijft voor dat jeugdregio's beschikken over een regiovisie. Voor Centraal Gelderland is deze regiovisie echter meer dan een wettelijke verplichting: zij vormt het gezamenlijke kompas voor de ontwikkeling van het jeugdstelsel in de regio.

Tegelijkertijd wordt landelijk gewerkt aan het [Wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet](#). Dit voorstel beoogt de inzet van jeugdhulp beter af te bakenen. Het legt meer nadruk op preventie, eigen kracht, gebruikelijke hulp en ondersteuning vanuit de sociale omgeving. Ook bedoelt het de rol van lokale teams te versterken als toegang tot specialistische zorg. Het wetsvoorstel is onderwerp van maatschappelijke en politieke discussie en wordt momenteel verder ontwikkeld. De beweging die we deze regiovisie inzetten sluit

vooralsnog aan op de volgende onderdelen: een gezamenlijke regionale basis, heldere uitgangspunten voor toegang en ondersteuning, en specialistische zorg voor kinderen en gezinnen die dat nodig hebben.

Ook het landelijke actieprogramma [Kansrijke start](#) is van invloed op deze regiovisie. Het programma benadrukt het belang van de eerste 1000 dagen van een kind en zet in op betere ondersteuning van gezinnen die een kwetsbare start maken.

Deze regiovisie sluit aan bij het [Regioplan Centraal Gelderland 2023-2027: Samen gezond voor elkaar](#). Hierin werken gemeenten, zorg- en welzijnsorganisaties en zorgverzekeraars samen aan een beweging naar passende zorg, ondersteuning en gezondheid. Deze beweging wordt ondersteund door het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het opvolgende Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA). In juni 2025 heeft het kabinet de [Samenhangende Preventiestrategie](#) gepresenteerd waarbij zij de focus op jeugd leggen. De [Landelijke nota gezondheidsbeleid 2025–2028 'Samen werken aan gezondheid'](#) zet ook in op preventie, gezond gedrag, mentale veerkracht en het verkleinen van gezondheidsverschillen.

Al deze wetten, beleidsstukken en akkoorden benadrukken het belang van preventie, een sterke sociale basis, gezond opgroeien en een betere samenwerking tussen het sociaal domein, onderwijs, huisartsenzorg, ggz en andere partners. Gezamenlijk laten deze ontwikkelingen een duidelijke richting zien: van versnippering naar samenwerking, van zorg naar gezond opgroeien, van afzonderlijke organisaties naar gezamenlijke verantwoordelijkheid en van organisatiegericht naar leefwereld. Deze regiovisie geeft deze gezamenlijke beweging richting en betekenis voor Centraal Gelderland.

2.1 Wat al in beweging is in Centraal Gelderland

We beginnen niet bij nul. In de regio Centraal Gelderland is de afgelopen jaren al veel in beweging gezet. Gemeenten, jeugdhulpaanbieders en andere partners werken steeds meer samen aan een andere inrichting van het jeugddomein. Deze regiovisie bouwt voort op die ontwikkeling en brengt bestaande bewegingen samen in een gezamenlijke richting.

Sinds 2024 stellen de gemeenten jaarlijks een Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd vast. Hierin maken we gezamenlijk afspraken over de thema's Kind- en Gezinsbescherming, Versterken lokale toegang en Complexe hulpvragen. Daarmee werken we stap voor stap aan een sterkere samenhang tussen lokale teams, specialistische jeugdhulp en de veiligheidsketen.

Ook bovenregionaal is de samenwerking de afgelopen jaren versterkt. Sinds 2025 werken zeven Gelderse regio's samen aan de organisatie en inkoop van hoog

specialistische jeugdhulp. Deze zorg is gezamenlijk ingekocht bij de Gelderse Jeugdalliantie, een samenwerkingsverband van vijftien jeugdhulporganisaties met verschillende expertises, waaronder jeugd- en opvoedhulp, LVB (licht verstandelijke beperking), GGZ, forensische zorg en verslavingszorg. Met deze samenwerking willen we voorkomen dat kinderen en jongeren met een complexe hulpvraag vastlopen in het systeem van organisaties. Het uitgangspunt is dat zij de juiste hulp op het juiste moment krijgen, ook wanneer daarvoor de inzet van meerdere zorgaanbieders nodig is. Dit aanbod noemen we de Essentiële Functies. We hebben afgesproken hier gezamenlijk en duurzaam op in te zetten, in ieder geval tot 1 januari 2030.

Daarnaast zijn in de afgelopen jaren verschillende samenwerkingsstructuren ontstaan die belangrijke bouwstenen vormen voor een sterke regionale aanpak. Denk aan het Regionaal Expertteam (RET) en de Jeugdbeschermingstafel (JBT). Binnen het RET werken professionals van verschillende organisaties samen aan complexe en vastgelopen hulpvragen. Zij adviseren en helpen om passende hulp te organiseren. Aan de JBT wordt gezamenlijk beoordeeld of een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming noodzakelijk is bij zorgen over de veiligheid of ontwikkeling van een kind of jongere.

Deze samenwerkingen laten zien dat de beweging naar meer samenhang, gezamenlijke verantwoordelijkheid en passende hulp al volop gaande is. Tegelijkertijd zijn er nog stappen nodig om deze beweging verder te brengen. De regiovisie geeft richting aan die volgende stap: voortbouwen op wat er al is, versterken wat werkt en samen veranderen waar dat nodig is.

2.2 Ambities: van gezamenlijke richting naar zichtbaar resultaat

Deze Regiovisie Jeugd beschrijft de gezamenlijke koers voor de komende vijf jaar. Om die koers ook daadwerkelijk betekenis te geven, verbinden we aan deze visie een aantal gezamenlijke ambities. Deze ambities maken zichtbaar welke beweging we in onze regio willen realiseren en waar we elkaar de komende jaren op aanspreken. Wat moet over vijf jaar zichtbaar anders zijn in het leven van jeugdigen en gezinnen?

De ambities zijn geen doel op zich en ook geen afrekenlijst voor individuele organisaties. Zij vormen een gezamenlijk richtpunt voor gemeenten, partners, professionals, jeugdigen en gezinnen. Ze helpen ons om dezelfde richting vast te houden, keuzes te maken en de voortgang van de transformatie te volgen.

De opgaven in deze regiovisie vragen om een fundamentele verandering in de manier waarop we samenwerken, organiseren en handelen. Dat vraagt lef, tijd, vertrouwen en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Daarom kiezen we voor ambities die passen bij de beweging die we willen maken: van organisaties naar leefwereld, van versnippering naar samenwerking, van zorgen voor naar samen versterken.

Gedurende de looptijd van deze regiovisie monitoren we periodiek de voortgang. Daarbij kijken we niet alleen naar cijfers, maar ook naar de ervaringen van jeugdigen, gezinnen, professionals en partners. Zo houden we samen zicht op de ontwikkeling die we willen bereiken, leren we van wat werkt en sturen we waar nodig bij.

De hierna beschreven ambities geven richting aan die gezamenlijke beweging en vormen het kompas voor de uitvoering van deze regiovisie. In het Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd werken gemeenten deze ambities met partners uit in concrete resultaten, indicatoren en afspraken over monitoring. Zo verbinden we de langetermijnkoers van deze regiovisie met de jaarlijkse uitvoering en blijven we samen leren en verbeteren.

Ambitie 1: Jeugdigen en gezinnen ervaren vertrouwen en regie.

In 2032 ervaren jeugdigen en gezinnen dat zij worden gezien, gehoord en serieus genomen. Zij behouden zoveel mogelijk zelf regie. Zij begrijpen wat er gebeurt, hebben invloed op besluiten die hen raken en ervaren dat professionals samenwerken vanuit vertrouwen en één gezamenlijke aanpak.

Ambitie 2: Meer jeugdigen groeien op met ondersteuning vanuit een sterke sociale basis.

In 2032 worden opvoed- en opgroevragen vaker dichtbij huis opgepakt en is specialistische zorg beschikbaar voor jeugdigen en gezinnen die deze nodig hebben.

Ambitie 3: Ieder kind behoudt een ontwikkelperspectief.

In 2032 kunnen jeugdigen zich blijven ontwikkelen, ook wanneer extra ondersteuning nodig is. Onderwijs, kinderopvang, lokale teams en jeugdhulp werken als één ontwikkelomgeving rondom kinderen en jongeren.

Ambitie 4: Jongeren maken een kansrijke overgang naar zelfstandigheid.

In 2032 ervaren jongeren een doorlopende ondersteuning naar volwassenheid. Geen enkele jongere loopt vast doordat ondersteuning stopt bij een leeftijdsgrens of door verschillen tussen systemen.

Ambitie 5 : Samenwerking is herkenbaar voor jeugdigen en gezinnen.

In 2032 ervaren jeugdigen en gezinnen onze ondersteuning als één samenhangend geheel. Professionals kennen elkaar, delen verantwoordelijkheid en organiseren ondersteuning rondom gezinnen in plaats van rondom organisaties.

Ambitie 6: Centraal Gelderland is een lerende jeugdregio.

In 2032 leren gemeenten en partners structureel van praktijkervaringen, data en de ervaringen van jeugdigen en gezinnen. Nieuwe inzichten leiden aantoonbaar tot verbetering van beleid, samenwerking en uitvoering.

3. Beter voor en met jeugd en gezinnen

Opgave 1: Opbouw en herstel van vertrouwen door relationeel en mensgericht werken.

Vertrouwen is de basis voor passende ondersteuning. Toch staat dat vertrouwen onder druk. Gezinnen ervaren regelmatig dat zij de weg naar de juiste hulp moeilijk kunnen vinden. Dat zij onvoldoende worden gehoord. Dat organisaties langs elkaar heen werken. Landelijke ontwikkelingen zoals de toeslagenaffaire en signalen over misstanden in de jeugdhulp laten zien hoe ingrijpend het is als systemen leidend worden.

In Centraal Gelderland kiezen we daarom bewust voor een andere benadering. De relatie vormt het vertrekpunt, niet de organisatie. Wij werken vanuit vertrouwen, sluiten aan bij de leefwereld van jeugdigen en gezinnen en zoeken samen naar duurzame oplossingen. We versterken wat al aanwezig is, bieden ondersteuning die echt verschil maakt en organiseren hulp alleen wanneer dat nodig is. We nemen niets over en plakken geen pleisters. We werken met realistische doelen die helpen het maximale van dat moment te bereiken. Daarbij sluiten we aan bij de waarden, normen, culturele achtergrond en sociale context van het gezin. Diversiteitssensitief werken vanuit inclusief vakmanschap is essentieel: werkelijk in staat zijn de ander te ontmoeten zonder de eigen norm automatisch centraal te stellen. We vragen ervaringsdeskundigen actief ons te helpen om écht aan te sluiten bij jeugdigen en gezinnen.

Dit vraagt ook iets van onszelf. Herstel van vertrouwen begint met de bereidheid eerlijk te kijken naar ons eigen handelen, van elkaar te leren en samen te blijven investeren in duurzame relaties met jeugdigen, gezinnen én partners.

We realiseren ons dat wantrouwen vaak geen onwil of gebrek aan motivatie is, maar een begrijpelijke beschermingsreactie op eerdere negatieve ervaringen. Door als professionals voorspelbaar, eerlijk en transparant te zijn, werken we aan een werkrelatie die uitgaat van gelijkwaardigheid.

Als je écht luistert...

Een moeder in de vrouwenopvang heeft ondersteuning nodig. Met haar baby gaat het goed. Daarom vraagt zij of de ondersteuning op haar naam kan worden geboden, zodat haar kindje niet onnodig een jeugdzorgdossier krijgt.

De systemen zijn daar niet vanzelfsprekend op ingericht. Toch nemen gemeente, wijkteam en zorgaanbieder haar vraag serieus en zoeken zij samen naar een oplossing.

Zo voelt moeder zich gehoord en groeit haar vertrouwen in hulpverlening. Haar baby krijgt geen onnodig zorglabel én professionals ervaren dat samenwerken en maatwerk mogelijk zijn wanneer de behoefte van het gezin leidend is.

Dit vraagt iets fundamenteels: grondhouding. Voordat we iets doen, zijn we er⁵. Aanwezig. Betrouwbaar. We maken contact van mens tot mens en sluiten aan bij de leefwereld van het gezin. We werken vanuit gelijkwaardigheid. We luisteren zonder oordeel of pasklare oplossing, erkennen wat er speelt en betrekken kinderen op een manier die past bij hun leeftijd en ontwikkeling. Er is een hulpvraag en samen gaan we kijken hoe we die kunnen beantwoorden, duurzaam en op maat. Ook wanneer situaties ingewikkeld of onveilig zijn, blijven we betrokken en maken we onderscheid tussen ongewenst gedrag en onveiligheid.

Voordat we iets doen zijn we er. Aanwezig. Betrouwbaar.

Vertrouwen ontstaat wanneer jeugdigen en gezinnen begrijpen wat er gebeurt, invloed ervaren op besluiten en weten hoe hun inbreng wordt meegewogen. Daarom communiceren we transparant, gebruiken we begrijpelijke taal en laten we de regie zoveel mogelijk bij jeugdigen en gezinnen. Gezinnen geven aan wat in hun ogen de best passende oplossing is. Professionals sluiten daar zoveel als mogelijk op aan en dragen waar nodig samen met het gezin verantwoordelijkheid. Besluiten worden samen genomen. Wettelijke kaders en budgetten worden hierbij door de professional meegenomen.

Duurzame verandering ontstaat vooral in de omgeving waarin jeugdigen opgroeien. Daarom versterken we waar passend, het netwerk rondom gezinnen en betrekken we familie, vrienden, burens, school, geloofsgemeenschappen en andere belangrijke personen. We stimuleren de inzet van eigen kracht en informele ondersteuning, bijvoorbeeld via een JIM (Jouw Ingebrachte Mentor), Buurtgezinnen of een burgervoorzitter. Professionele ondersteuning is tijdelijk; het netwerk blijft.⁶

Vertrouwen werkt twee kanten op: relationeel werken vraagt ook vertrouwen in professionals. Zij hebben ruimte nodig om werkelijk contact te maken, af te wegen wat in een situatie nodig is en kritisch te blijven op hun eigen handelen. Ook wanneer protocollen, werkdruk, incidenten of financiële kaders druk geven. We blijven daarbij kritisch naar onszelf; is dat wat we doen, (nog) het juiste? Dat vraagt van managers, bestuurders en ondersteunende collega's dat zij aansluiten bij de praktijk, vertrouwen op de kennis en kunde van professionals en verantwoordelijkheid delen bij moeilijke afwegingen.

We erkennen dat niet ieder gezin hetzelfde nodig heeft. Daarom durven we ongelijk te investeren om gelijke kansen mogelijk te maken. Dat vraagt maatwerk, professionele

⁵ Bron: Friso van Doesburg - *Grondhouding*

afwegingen en samenwerking tussen gemeenten, organisaties en professionals. Zo bouwen we stap voor stap aan een praktijk waarin vertrouwen niet het resultaat is van goede samenwerking, maar juist het vertrekpunt daarvan.

Wat doen we? Actielijnen.

Actielijn 1: We werken vanuit een relationele grondhouding waarin vertrouwen, transparantie en regie van jeugdigen en gezinnen centraal staat.

Wanneer jeugdigen en gezinnen zich werkelijk gezien, gehoord en erkend voelen, ontstaat de basis voor duurzame verandering. We kijken daarom niet naar de ander, we kijken vanuit de ander. Deze manier van werken vraagt niet alleen vertrouwen tussen professional en gezin, maar ook vertrouwen tussen organisaties, gemeenten en aanbieders.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en de partners aan

- het ontwikkelen van een meerjarige regionale aanpak tot versteviging van de grondhouding, gebaseerd op de uitgangspunten van presentie, relationeel werken en het landelijke handelingskader van het Toekomstscenario.
- het creëren van scholingen, intervisie, moreel beraad en interculturele deskundigheid;
- het structureel inzetten van ervaringsdeskundigheid bij beleid en werkafspraken;
- het werken volgens het principe van *verdragen en vertragen* bij complexe casuïstiek zonder eigenaarschap of zicht op veiligheid te verliezen;
- het creëren van mogelijkheden om te werken vanuit de inzet van eigen kracht en informele steunnetwerken.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het begrijpelijk en transparant communiceren met jeugdigen en gezinnen;
- het schrijven mét gezinnen in plaats van óver gezinnen;
- het (zoveel mogelijk) leidend laten zijn van de inbreng van jeugdigen en ouders, en tenminste communiceren hoe hun inbreng is meegewogen;
- het werken volgens regionale afspraken over casus- en procesregie door professionals van lokale teams;
- het werken met *het maximale van dat moment*. Hulp of zorg hoeven niet onnodig lang door te lopen als een jongere of gezin op dat moment heeft bereikt wat kan. In beleid en uitvoering creëren we ruimte voor het opstellen van realistische doelen;

- de actief inzetten van ervaringsdeskundigheid bij het vormen van beleid en de doorontwikkeling van de lokale praktijk;
- het ontwikkelen van laagdrempelige consultatie, advies en ondersteuning bij complexe of onveilige situaties;
- het creëren van ruimte voor professionals voor vertrouwen, reflectie, professionele ontwikkeling en maatwerk door leidinggevende en werkgevers.
- het creëren van gedeelde verantwoordelijkheid van management/bestuur en uitvoerend professionals, in geval van incidenten/calamiteiten waarbij de veiligheid van gezin/jeugdige en/of professional zelf in het geding komt.

Actielijn 2: We werken integraal en systemisch vanuit één gezamenlijke analyse.

Gezinnen hebben behoefte aan samenhang, continuïteit en één herkenbaar aanspreekpunt. Daarom werken professionals en organisaties integraal samen met jeugdigen en ouders om tot één gezamenlijke analyse te komen. Eén analyse van wat er speelt en wat nodig is. De Verklarende Analyse (VA) helpt ons hierbij om niet alleen naar de directe hulpvraag of het zichtbare gedrag te kijken, maar ook naar de factoren binnen het gezin en de omgeving die hierop van invloed zijn. In Centraal Gelderland worden professionals geschoold in het 7 factoren VA model van Peers.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en partners aan

- het implementeren van het werken met de Verklarende Analyse volgens het regionaal implementatieplan Verklarende Analyse;
- het inrichten van een regionale scholings- en ondersteuningsstructuur voor het werken met de Verklarende Analyse;
- het samenwerken in de keten om te komen tot meer gezamenlijk analyseren en het aanscherpen of aanvullen van bestaande analyses;
- het implementeren van de landelijke aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling volgens [de visie Gefaseerd Samenwerken voor Veiligheid](#) en de TOP 3-methodiek.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het creëren van randvoorwaarden om de Verklarende Analyse en Gefaseerd Samenwerken voor Veiligheid duurzaam toe te passen;
- het werken met een gezamenlijke analyse en één samenhangende aanpak rondom het gezin;
- het organiseren van een vast aanspreekpunt voor gezinnen.

Actielijn 3: We maken diversiteitssensitief en inclusief vakmanschap tot vanzelfsprekend onderdeel van goed handelen.

Diversiteitssensitief handelen en inclusief vakmanschap moeten net zo vanzelfsprekend worden als iedere dag je tanden poetsen: geen extra stap, maar een vast onderdeel van goed professioneel handelen. Zo voorkomen we dat verschillen in perspectief, achtergrond of gedrag ten onrechte worden gezien als weerstand of gebrek aan medewerking. Dit vraagt dat we blijven leren, reflecteren en ons vakmanschap verder ontwikkelen.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en partners aan

- het ontwikkelen van een gezamenlijk reflectie- en ontwikkelkader waarmee organisaties inzicht krijgen in hun sterke punten, ontwikkelpunten en eventuele blinde vlekken op het gebied van diversiteitssensitief en inclusief vakmanschap;
- het structureel inzetten van ervaringsdeskundigheid bij deze ontwikkelingen;
- het opstellen van een gezamenlijke ontwikkelagenda, inclusief monitoring en evaluatie;
- het stimuleren dat diversiteitssensitief en inclusief vakmanschap een vanzelfsprekend onderdeel wordt van opleidingen, deskundigheidsbevordering en professionalisering;
- het organiseren van regionale leer- en ontmoetingsvormen waarin gemeenten, aanbieders en andere partners gezamenlijk blijven leren en ontwikkelen.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het creëren van een duurzame samenwerking tussen gemeenten, lokale aanbieders, scholen, wijknetwerken en gemeenschappen;
- het toepassen van diversiteitssensitief en inclusief vakmanschap in beleid, uitvoering en samenwerking;
- het creëren van ruimte voor reflectie, intervisie en het bespreekbaar maken van dilemma's en verschillende perspectieven in de dagelijkse praktijk.

Hoe contractering deze opgave ondersteunt

Ook de manier waarop wij contracteren ondersteunt deze beweging naar relationeel, integraal en duurzaam werken. Dat vraagt dat afspraken tussen gemeenten en aanbieders niet alleen sturen op rechtmatigheid en productie, maar ook ruimte bieden voor professioneel vakmanschap, samenwerking en passende ondersteuning. Bij de uitwerking van deze opgave betekent dit dat contractering bijdraagt aan: duurzame

relaties en continuïteit, ruimte voor integraal en systemisch werken, professionele ruimte voor maatwerk, reflectie en vakmanschap, samenwerking en gezamenlijke verantwoordelijkheid, investeren in deskundigheidsbevordering en kwaliteitsontwikkeling.

Opgave 2: Versterken van de sociale basis als fundament.

Kinderen groeien op in gezinnen, buurten, scholen, sportverenigingen en andere plekken waar zij zich ontwikkelen, vrienden maken en leren omgaan met de uitdagingen van het leven. Juist in de gemeenschap ligt de basis voor gezond en kansrijk opgroeien. Tegelijkertijd zien we dat vragen over opvoeden en opgroeien steeds vaker leiden tot een beroep op professionele zorg, terwijl niet iedere hulpvraag een zorgvraag is. Daarmee neemt de druk op de jeugdhulp verder toe.

Wij geloven dat een sterke sociale en pedagogische basis⁶ de belangrijkste voorwaarde is voor gezond en kansrijk opgroeien. Daarom investeren we allereerst in de omgeving waarin jeugdigen leven en zich ontwikkelen. Dit is de meest effectieve vorm van preventie. Wanneer gezinnen, scholen, verenigingen, welzijn, jeugdgezondheidszorg, huisartsen, lokale teams en andere partners elkaar weten te vinden, kunnen vragen eerder worden herkend en kan ondersteuning dichtbij en laagdrempelig worden georganiseerd. We leggen ook de verbinding tussen de sociale basis en opgaven rondom bestaanszekerheid, zodat financiële of sociale kwetsbaarheid niet onnodig leidt tot opvoed- of jeugdhulpvragen. Daarmee versterken we de veerkracht van jeugdigen, ouders en hun omgeving en voorkomen we dat problemen onnodig verergeren.

Dat betekent niet dat specialistische zorg minder belangrijk wordt. Integendeel. Specialistische kennis moet beschikbaar blijven voor kinderen en gezinnen die dat nodig hebben. De beweging die wij maken is dat specialistische zorg aanvullend is op een sterke sociale basis, en niet andersom. De sociale basis vormt het fundament; professionele ondersteuning of specialistische zorg sluiten daarop aan wanneer dat nodig is. Professionals krijgen de ruimte om samen met jeugdigen en gezinnen bewust af te wegen welke ondersteuning nodig is. Niet iedere vraag hoeft opgelost te worden met zorg. Soms is het bieden van perspectief, het versterken van veerkracht of het erkennen dat uitdagingen bij het opgroeien horen, genoeg. Dit vraagt om een andere manier van kijken en werken, waarin terughoudendheid net zo professioneel is als ingrijpen. Tegelijkertijd blijven we alert op situaties waarin hulp noodzakelijk is. Juist door niet alles te problematiseren, houden we ruimte over voor de kinderen en gezinnen die die zorg nodig hebben.

⁶ Zie Bijlage 1 met een toelichting wat wordt verstaan met de sociale en pedagogische basis.

Deze beweging vraagt om een goede verbinding tussen de sociale basis en specialistische zorg, waarbij iedere partner vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid bijdraagt aan hetzelfde doel. Niet vanuit afzonderlijke organisaties of voorzieningen, maar vanuit de gezamenlijke opgave van jeugdigen en gezinnen. We investeren daarom in het versterken van veerkracht, preventie, sterke lokale netwerken en een goede verbinding tussen de sociale basis en specialistische zorg. Zo bouwen we aan een samenleving waarin kinderen veilig kunnen opgroeien, ouders zich gesteund voelen en ondersteuning dichtbij beschikbaar is wanneer dat nodig is.

Dat betekent ook dat wanneer een jeugdige (tijdelijk) niet thuis kan wonen, we kiezen voor gezinsgerichte oplossingen. Denk hierbij aan steunouders, pleegzorg, netwerkpleeggezin en gezinshuiszorg in de eigen regio.

We zien de sociale basis niet langer als het voorveld, maar als het hoofdveld. De sociale basis gaat daarmee niet vooraf aan de zorg, maar vormt het fundament waarop het hele jeugdhulpsysteem rust. Van hieruit vertrekken we. Specialistische zorg is aanvullend wanneer dat nodig is.

Actielijn 4: We versterken wijkgerichte en pedagogische voorzieningen dichtbij jeugdigen en gezinnen.

Een sterke sociale basis ontstaat in de leefomgeving van kinderen en gezinnen. Daarom investeren we in toegankelijke ontmoetingsplekken, jongerenwerk, welzijn, sport, cultuur, vrijwilligersinitiatieven en andere voorzieningen die bijdragen aan verbondenheid, talentontwikkeling en gezond opgroeien. We versterken daarmee de pedagogische basis waarin opvoeden en opgroeien een gezamenlijke verantwoordelijkheid zijn van gezinnen, scholen, verenigingen, buurten en professionals.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en partners aan

- het delen van kennis, goede voorbeelden en succesvolle werkwijzen;
- het aansluiten bij het regionale programma *Gezond voor elkaar*;
- het stimuleren van samenwerking tussen gemeenten en partners, en korte lijnen tussen de huisartsenpraktijk en jeugd- en gezinsprofessionals. Een POH-Jeugd kan daarin een belangrijke rol vervullen, maar ook andere vormen van structurele samenwerking zijn denkbaar;
- het aansluiten bij de afspraken binnen AZWA over Kansrijk opgroeien en Kansrijke Start, waaronder de versterking van lokale coalities, sociaal-medische samenwerking en een goede verbinding tussen geboortezorg en het sociaal domein.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het versterken van wijkgerichte (collectieve) voorzieningen die aansluiten bij de behoeften van jeugdigen en gezinnen;
- het versterken van de sociaal-medische samenwerking, onder meer door afspraken tussen lokale teams en huisartsen over consultatie, normaliseren, triage en passende toeleiding en door aansluiting bij de lokale samenwerking rond Kansrijke Start;
- het ontwikkelen van een sterke pedagogische omgeving in samenwerking door gemeenten, welzijn, onderwijs, kinderopvang, sport en cultuur;
- het organiseren van vaste en herkenbare professionals per wijk of werkgebied binnen gemeenten, zorg, onderwijs en welzijn;
- het versterken van bestaande laagdrempelige ontmoetings- en inloopvoorzieningen in wijken en buurten, waarbij we aansluiten bij wat inwoners zelf organiseren, informele en professionele netwerken verbinden en passende expertise dichtbij beschikbaar maken.

Actielijn 5: We investeren in preventieve ondersteuning vanuit veerkracht en eigen mogelijkheden.

We willen vragen eerder herkennen en ondersteuning bieden voordat problemen groter worden. Daarbij kijken we niet alleen naar risico's, maar vooral naar behoeften, talenten en mogelijkheden. Niet iedere uitdaging vraagt specialistische zorg. We versterken daarom de veerkracht van jeugdigen, ouders en hun netwerk en organiseren preventieve ondersteuning dichtbij huis. Dit betekent ook dat we gezinnen ondersteunen bij thema's als bestaanszekerheid, complexe scheidingen en mentale gezondheid.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en partners aan

- het opstellen van een gezamenlijke ontwikkelagenda voor werken vanuit veerkracht en eigen mogelijkheden, waarbij we aansluiten bij de Preventiecoalitie Kansrijk Opgroeien binnen Gezond voor elkaar/AZWA en regionale kennis, goede voorbeelden en leernetwerken benutten;
- het maken van afspraken wat we verstaan onder preventief en normaliserend werken, waarbij we uitgaan van de eigen kracht van jeugdigen en gezinnen;
- het versterken van de verbinding tussen de sociale basis en opgaven rondom bestaanszekerheid, complexe scheidingen en mentale gezondheid zodat financiële of sociale kwetsbaarheid niet onnodig leidt tot opvoed- of jeugdhulpvragen.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het versterken van de samenwerking rond vroegsignalering door gemeenten, welzijn, Jeugdgezondheidszorg, huisartsen, POH-Jeugd, onderwijs en lokale teams;
- het organiseren van meer laagdrempelige preventieve activiteiten, opvoedondersteuning en groepsgerichte voorzieningen.
- Het monitoren van ontwikkelingen en behoeften van jeugdigen zodat ondersteuning tijdig kan worden ingezet en het aanbod wordt afgestemd op de behoeften.

Actielijn 6: We maken de sociale basis het vertrekpunt en organiseren specialistische expertise dichtbij.

De sociale basis is het primaire systeem waarin kinderen opgroeien. Wij zien de sociale basis niet langer als voorveld, maar als hoofdveld. Specialistische zorg blijft beschikbaar, maar sluit zoveel mogelijk aan op de leefwereld van jeugdigen en gezinnen. Professionals werken niet naast elkaar, maar mét elkaar en vertrouwen op elkaars deskundigheid. Professionals zijn laagdrempelig voor elkaar beschikbaar voor advies.

Dit betekent ook dat we met elkaar randvoorwaarden creëren die dit mogelijk maken in plaats van belemmeren.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en partners aan

- het stimuleren van een hybride samenwerking tussen sociale basis, lokale teams, huisartsen, jeugdgezondheidszorg en specialistische aanbieders;
- het ontwikkelen van gezamenlijke uitgangspunten voor samenwerking tussen preventie en specialistische zorg.
- het creëren van helpende randvoorwaarden voor samenwerking over de grenzen van de eigen organisatie heen;
- het benutten van mogelijkheden in het eigen netwerk of de sociale omgeving, ook wanneer er zorgen zijn over veiligheid of wanneer een jeugdige (tijdelijk) niet thuis kan wonen. Aanvullend op benodigde specialistische zorg of mogelijk zelfs in plaats daarvan.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het organiseren van specialistische kennis wordt door professionals gedaan zoveel mogelijk dichtbij jeugdigen en gezinnen;
- het maken van werkafspraken met lokale teams, huisartsen en specialistische aanbieders over consultatie, samenwerking en warme overdracht;
- het ontwikkelen van soepele overgangen tussen preventieve ondersteuning en specialistische zorg.

Hoe contractering deze opgave ondersteunt

Contractering helpt om de sociale basis te versterken door samenwerking, preventie en een sterke sociale basis actief mogelijk te maken. Dat betekent dat contractafspraken niet alleen gericht zijn op individuele jeugdhulp, maar ook ruimte bieden voor samenwerking, consultatie, kennisdeling en de verbinding tussen preventieve voorzieningen en specialistische zorg en individueel- en groepsaanbod. We stimuleren langdurige partnerschappen, gezamenlijke verantwoordelijkheid voor maatschappelijke resultaten en voldoende flexibiliteit om ondersteuning dichtbij jeugdigen en gezinnen te organiseren.

Opgave 3: Onderwijs, kinderopvang en jeugdhulp als één ecosysteem

Kinderen en jongeren ontwikkelen zich iedere dag op de plekken, waar zij dagelijks komen. Zij leren, spelen, ontdekken, maken fouten, bouwen vriendschappen op en ontwikkelen stap voor stap hun talenten en identiteit. Die ontwikkeling vindt niet plaats binnen de grenzen van één organisatie of één voorziening, maar in het dagelijks leven: thuis, in de kinderopvang, op school, in de buurt, bij de sportvereniging en op andere plekken waar zij opgroeien. Dit noemen we een ecosysteem waarin allen bijdragen aan gezond, veilig en kansrijk opgroeien. Binnen dat ecosysteem heeft iedereen een eigen rol, maar delen we dezelfde verantwoordelijkheid: ervoor zorgen dat kinderen en jongeren zich kunnen blijven ontwikkelen. Hierbij zijn en blijven ouders de belangrijkste opvoeders.

De meeste jeugdigen ontwikkelen zich zonder grote problemen. Soms ontstaan er vragen of zorgen, die extra aandacht vragen. In een complexe en veranderende maatschappij zien we landelijk een toename van mentale problemen door onder andere sociale media, prestatiedruk en individualisering. Ontwikkelkansen raken in het gedrang. Schoolverzuim en thuiszitten komen vaker voor, en ook de vraag naar jeugdhulp blijft groeien.

Dat vraagt niet om steeds meer specialistische zorg, maar juist dan is het belangrijk dat de volwassenen rondom een jeugdige samenwerken, zodat de ondersteuning aansluit bij hun ontwikkeling en niet andersom. Hierbij is het van belang ook oog te houden voor het feit dat niet elke uitdaging of tegenslag om professionele interventie vraagt. Sommige problemen en vragen horen bij het leven en bij opgroeien; het is niet altijd nodig of wenselijk om alles te problematiseren of perfect op de rit te hebben. Soms is een 6 ook goed genoeg.

Ouders zijn de belangrijkste opvoeders en onmisbare samenwerkingspartners voor professionals. Een sterke samenwerking helpt om jeugdigen passend te ondersteunen, hun veerkracht te versterken en samen te bepalen wat nodig is. Daarbij kijken we naar de hele ontwikkellijn: van een kansrijke start in de eerste 1000 dagen tot de overgang naar kinderopvang, onderwijs en volwassenheid.

Daarom versterken we de verbinding tussen onderwijs, kinderopvang, ondersteuning en jeugdhulp. We organiseren ondersteuning zoveel mogelijk in de leefomgeving van jeugdigen. Specialistische expertise is beschikbaar wanneer dat nodig is. Zo kunnen jeugdigen zich blijven ontwikkelen en zoveel mogelijk thuis of thuisnabij opgroeien, leren en meedoen. We werken daarbij toe naar inclusiever onderwijs en inclusievere kinderopvang.

Inclusie betekent niet dat ieder kind dezelfde ondersteuning krijgt. Het betekent dat onderwijs en kinderopvang zich waar mogelijk aanpassen aan wat een jeugdige nodig

heeft om zich te ontwikkelen. Dat vraagt om sterke basisondersteuning, vakmanschap en goede samenwerking.

We kiezen in onze regio nadrukkelijk voor een eigen gezamenlijke koers waarin gemeenten, onderwijs, kinderopvang en maatschappelijke partners deze ontwikkelingen met elkaar verbinden. Daarbij sluiten we aan op, en maken we gebruik van de landelijke bewegingen. Samenwerkingsverbanden passend onderwijs, jeugdhulpaanbieders, welzijn en gemeenten hebben de afgelopen jaren al op verschillende plekken geïnnoveerd, o.a. met pilots. Het is van belang dat daar regionaal van wordt geleerd.

Een belangrijk deel van deze opgave krijgt de komende jaren concreet vorm binnen de regionale opdracht van onderwijs en gemeenten voor de aansluiting onderwijs en jeugdhulp. Deze regiovisie beschrijft daarvoor de gezamenlijke richting en ambitie; de verdere uitwerking vindt plaats in de Regionale uitvoeringsagenda onderwijs-jeugdhulp.

Wat gaan we doen? Actielijnen.

Actielijn 7: We houden iedere jeugdige verbonden met leren en ontwikkelen.

School is meer dan een plek om te leren. Het is ook een plek waar jeugdigen zich ontwikkelen, relaties opbouwen en talenten ontdekken. Daarom verschuiven we de focus van reageren op verzuim naar het bevorderen van schoolaanwezigheid en ontwikkelkansen.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten, onderwijs en andere partners aan

- het creëren van een gezamenlijke visie op schoolaanwezigheid als onderdeel van de ontwikkeling van jeugdigen;
- het delen van kennis over, het stimuleren van het gebruik van en de doorontwikkeling van bewezen werkwijzen voor vroegsignalering en schoolaanwezigheid;
- het stimuleren van regionale samenwerking om schooluitval en thuiszitten te voorkomen waarbij onder meer de inzet van [StroomOp](#)⁷ onderwijs wordt verkend;
- het maken van regionale afspraken over samenwerking tussen onderwijs, gemeenten, jeugdgezondheidszorg, leerplicht, kinderopvang en jeugdhulp;
- het bieden van gezamenlijke ondersteuning rondom jeugdigen die dreigen uit te vallen;
- het ontwikkelen van een gezamenlijke aanpak voor behoudt van ontwikkelkansen bij thuiszitten en langdurig schoolverzuim;

⁷ StroomOP is een netwerk van jeugdhulp- en onderwijsprofessionals ontstaan vanuit de ambitie om gesloten plaatsingen te voorkomen en eerder passende hulp en onderwijs te organiseren. Binnen StroomOP Onderwijs ligt inmiddels expliciet de ambitie van nul onderbroken schoolloopbanen.

- het verbinden van landelijke ontwikkelingen aan de regionale praktijk.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten, onderwijs en andere partners samen aan

- het ontwikkelen van vroegsignalering van verzuim en ondersteuningsvragen;
- het inzichtelijk maken welke ondersteuning beschikbaar is en zorgen dat jeugdigen, ouders en professionals deze ondersteuning eenvoudig weten te vinden;
- het bieden van laagdrempelige ondersteuning voor jeugdigen en gezinnen;
- het maken van een gezamenlijke analyse van de oorzaken van schoolverzuim;
- het bieden van passende ondersteuning die aansluit bij de behoeften van jeugdigen;
- het voorkomen van thuiszitten en het bevorderen van een veilige en inclusieve leeromgeving.

Actielijn 8: We maken inclusievere kinderopvang en inclusiever onderwijs mogelijk.

Inclusie betekent dat jeugdigen zoveel mogelijk thuisnabij kunnen opgroeien, leren en ontwikkelen. Onderwijs, kinderopvang en ondersteuning sluiten daarbij waar mogelijk aan bij wat een jeugdige nodig heeft.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten, onderwijs en andere partners aan

- het vormen van gezamenlijke uitgangspunten voor inclusievere kinderopvang en inclusiever onderwijs;
- het ontwikkelen van gezamenlijke uitgangspunten voor de inzet van ondersteuning binnen onderwijs en kinderopvang (Zorg/Jeugdhulp binnen Onderwijs -ZBO/JBO), inclusief afspraken over rollen, kwaliteit, samenwerking en financiering;
- het creëren van een dekkend regionaal aanbod voor jeugdigen met complexe ondersteuningsvragen;
- het voortbouwen op succesvolle regionale samenwerkingsvormen en deze verder ontwikkelen waar zij bijdragen aan inclusievere kinderopvang en onderwijs;
- het delen van kennis, expertise en innovatieve werkwijzen;
- het bieden van gezamenlijke ondersteuning rondom jeugdigen die dreigen uit te vallen;
- het bevorderen van samenwerking tussen regulier en gespecialiseerd onderwijs;
- het versterken van de deskundigheid van professionals.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten, onderwijs en andere partners aan

- het versterken van de pedagogische basis binnen kinderopvang en onderwijs;
- het organiseren van warme overdrachten tussen opvang, onderwijs, vervolgonderwijs en ondersteuning.

Actielijn 9: We organiseren preventieve ondersteuning en basisjeugdhulp dichtbij jeugdigen, in en rondom kinderopvang en onderwijs.

Jeugdigen ontwikkelen zich het best wanneer ondersteuning vroegtijdig en dichtbij hun dagelijkse leefomgeving wordt georganiseerd. Hierdoor worden signalen sneller opgepakt en kunnen zwaardere problemen worden voorkomen.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten, onderwijs en andere partners aan:

- het vormen van gezamenlijke uitgangspunten voor preventieve ondersteuning in en rondom kinderopvang en onderwijs;
- het creëren van gezamenlijke afspraken over de minimale beschikbaarheid van preventieve ondersteuning binnen onderwijs en kinderopvang;
- het zorgen voor meer gelijkwaardigheid in de beschikbaarheid van preventieve ondersteuning binnen de regio;
- het stimuleren en faciliteren van regionale kennisontwikkeling door het delen van succesvolle lokale werkwijzen en waar passend regionaal opschalen daarvan;
- het maken van afspraken over de samenwerking tussen preventieve partners.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten, onderwijs en andere partners aan:

- het bieden van laagdrempelige en herkenbare aanwezigheid van ondersteunende professionals op de plekken waar jeugdigen dagelijks komen;
- het maken van een goede verbinding tussen onderwijs, kinderopvang, jeugdgezondheidszorg, welzijn, huisarts, POH-jeugd en lokale teams;
- het inzetten van vroegsignalering en snelle inzet van lichte ondersteuning;
- het versterken van de verbinding tussen kinderopvang en onderwijs en de sociale basis rondom jeugdigen en gezinnen;
- het creëren van inzet die aansluit bij de lokale ondersteuningsbehoefte.

Actielijn 10: We verbinden specialistische expertise aan de leefwereld van jeugdigen.

Ook specialistische expertise organiseren we zoveel mogelijk dichtbij jeugdigen en gezinnen. Professionals verbinden hun expertise en werken vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Zo blijft ondersteuning samenhangend en verbonden met het dagelijks leven van jeugdigen.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten, onderwijs en andere partners aan

- regionale afspraken over samenwerking tussen specialistische partners en hun inzet in het onderwijs en de kinderopvang;
- een samenhangend regionaal specialistisch aanbod;
- heldere afspraken over samenwerking, rollen, verantwoordelijkheden, informatie-uitwisseling, opschaling, regie en financiering;
- het verbinden van specialistische expertise aan onderwijs, kinderopvang en lokale teams;
- het bevorderen van continuïteit en kennisdeling.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten, onderwijs en andere partners aan

- tijdige inzet van specialistische expertise wanneer dat nodig is;
- het vanzelfsprekend betrekken van jeugdigen, ouders en de leefomgeving bij signalering, analyse en ondersteuning (systemisch werken);
- vaste aanspreekpunten en continuïteit van ondersteuning;
- gezamenlijke besluitvorming over complexe situaties;
- specialistische expertise laten aansluiten op de basisondersteuning in onderwijs en kinderopvang.

Hoe contractering deze opgave ondersteunt

Contractering staat in dienst van de beweging naar één samenhangend ecosysteem rondom jeugdigen. Contractering ondersteunt duurzame samenwerking tussen gemeenten, onderwijs, kinderopvang en aanbieders en stimuleert dat ondersteuning zoveel mogelijk collectief, preventief en dichtbij jeugdigen wordt georganiseerd.

Gemeenten en partners verkennen hoe contractering en financieringsafspraken de gezamenlijke opgave het beste kunnen ondersteunen. Contractering biedt ruimte voor innovatieve samenwerkingsvormen, langdurige partnerschappen en het delen van expertise. Waar regionale afspraken bijdragen aan meer samenhang, kwaliteit en continuïteit, ondersteunt contractering deze ontwikkeling, met behoud van ruimte voor regionaal en lokaal maatwerk (zoals met pilots).

Opgave 4: Kansrijke ontwikkeling naar zelfstandigheid

Zelfstandig worden gebeurt niet op één dag. Jongeren groeien stap voor stap toe naar volwassenheid. Zij ontdekken wie zij zijn, bouwen aan relaties, volgen onderwijs, gaan werken, leren omgaan met geld, maken fouten en ontwikkelen steeds meer eigen verantwoordelijkheid. Voor de meeste jongeren verloopt die ontwikkeling geleidelijk. Voor anderen vraagt deze overgang extra ondersteuning en continuïteit.

Juist rond het achttiende levensjaar verandert veel in wet- en regelgeving, financiering en verantwoordelijkheden, terwijl de ontwikkeling van jongeren gewoon doorgaat. Voor jongeren die opgroeien met jeugdhulp, verblijf, psychische kwetsbaarheid of een instabiele thuissituatie kan dat leiden tot verlies van ondersteuning, versnippering en onzekerheid over de toekomst. Wij vinden dat geen enkele jongere mag vastlopen doordat onze systemen anders zijn georganiseerd dan hun ontwikkeling verloopt. Daarom organiseren wij ondersteuning rondom de ontwikkeling van de jongere en niet rondom de grenzen van wetgeving, financiering of organisaties.

We zorgen voor een doorlopende ontwikkellijn naar zelfstandigheid, waarbij niet de leeftijdsgrens maar de behoefte van de jongere het uitgangspunt is. Jongeren mogen rekenen op een mensgerichte aanpak waarin eigen regie, talentontwikkeling en maatschappelijke deelname centraal staan. We kijken daarbij niet in de eerste plaats naar problemen of tekorten, maar naar mogelijkheden, toekomstwensen en de betekenisvolle plek die jongeren in de samenleving kunnen innemen.

Daarbij werken we vanuit de samenhang tussen de leefdomeinen support, wonen, school en werk, inkomen en (mentaal) welzijn: de Big 5. Een sterke sociale basis en een netwerk waarop jongeren kunnen terugvallen vormen het fundament. School en werk zijn belangrijke ontwikkelplekken waar jongeren structuur, perspectief, sociale verbinding en succeservaringen opdoen. Ook een stabiele, passende en betaalbare woonplek is geen sluitstuk, maar een basisvoorwaarde voor ontwikkeling.

Een stabiele basis vraagt daarnaast om voldoende bestaanszekerheid. Financiële problemen, schulden of onzekerheid over inkomen werken direct door in wonen, gezondheid, onderwijs en welzijn. Daarom zien wij bestaanszekerheid niet als een afzonderlijk financieel vraagstuk, maar als een randvoorwaarde voor kansrijke ontwikkeling.

Niet alle jongeren hebben dezelfde vragen of dezelfde ondersteuning nodig. Naast een basisvoorbereiding voor alle jongeren brengen we daarom samen met jongeren en partners in beeld welke jongeren extra kwetsbaar zijn in de overgang naar volwassenheid en waar ondersteuning, woonoplossingen of samenwerking nog onvoldoende aansluiten. Door vroegtijdig en over domeingrenzen heen samen te werken, willen we voorkomen dat jongeren uitvallen, tussen loketten of systemen terechtkomen of ondersteuning verliezen op cruciale overgangsmomenten.

Wat gaan we doen? Actielijnen.

Bij al deze acties worden jongeren zo veel mogelijk betrokken.

Actielijn 11: We bieden jongeren een herkenbaar en toegankelijk aanspreekpunt.

De stap naar volwassenheid brengt jongeren vaak op meerdere leefdomeneinen tegelijk in contact met de gemeente. Daarom zorgen we voor een herkenbaar en toegankelijk aanspreekpunt dat de samenhang bewaakt en voorkomt dat jongeren opnieuw hun verhaal moeten doen of tussen verschillende loketten terechtkomen. Zo versterken we de relatie met jongvolwassenen en kunnen zij de gemeente ervaren als een betrouwbare en toegankelijke partner.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het organiseren van een herkenbaar en toegankelijk aanspreekpunt voor jongeren. Dit punt bewaakt de samenhang tussen ondersteuning, onderwijs, werk, wonen, inkomen en welzijn. Hoe dit lokaal wordt ingericht kan verschillen, zolang jongeren continuïteit ervaren en niet tussen verschillende loketten of systemen terechtkomen.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en partners aan

- het monitoren van de ontwikkeling van lokale inzet;
- het samen leren van monitoring en ervaringen;
- het samenbrengen van de ervaringen en geleerde lessen zodat een goed beeld ontstaat wat nodig is.

Actielijn 12: We organiseren ondersteuning rond de jongere.

We werken volgens de principes van toekomstgericht werken en gebruiken de Big 5 als gezamenlijk kader om samen met jongeren te bouwen aan een stabiele basis. We sluiten aan bij wat jongeren zelf belangrijk vinden en versterken hun eigen regie en de kracht van hun netwerk, bijvoorbeeld door de inzet van een JIM: een *Jouw Ingebrachte Mentor* die de jongere zelf kiest uit zijn omgeving.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het creëren van een aanpak voor een planmatige voorbereiding van jongeren en hun netwerk op de stap naar meerderjarigheid en zelfstandigheid vanaf ongeveer 16 jaar;
- het verkennen hoe de dagelijkse omgeving van jongeren betrokken kan worden bij de ondersteuning op de Big 5. Het sociale domein speelt hierin een grote rol;
- het aansluiten van partners zoals onderwijs en aanbieders van hulp, maar bijvoorbeeld ook ondernemers waar jongeren (bij)baantjes hebben.

Regionale inzet

Lokaal werken gemeente en partners aan

- het maken van afspraken over de toepassing van de Big 5 als gezamenlijk vertrekpunt;
- het monitoren hoe ondersteuning door jongeren wordt ervaren zodat we als regio met en van elkaar leren;
- het verbinden regionale of landelijke programma's die ondersteunend zijn aan deze actielijn;
- het creëren van mogelijkheden om te werken vanuit de inzet van eigen kracht.

Actielijn 13: We weten waar onze inzet het hardst nodig is.

We brengen samen met partners en jongeren in beeld welke jongeren extra kwetsbaar zijn in de overgang naar volwassenheid en welke vraagstukken spelen op de Big 5-leefdomeinen. Zo ontstaat een gedeeld vertrekpunt voor gerichte keuzes in beleid, uitvoering en contractering.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en partners aan

- het maken van een regionale doelgroep- en opgaveanalyse voor jongeren van 16 tot 27 jaar;
- het periodiek actualiseren van de analyse zodat de gezamenlijke inzet kan worden aangepast aan nieuwe ontwikkelingen;
- het creëren van een regionaal vertrekpunt voor gerichte keuzes in beleid, uitvoering en contractering;
- het regionaal leren van werkende principes en deze delen.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het gericht maken van keuzes in beleid, uitvoering en contractering die passend zijn binnen de regionale analyse.

Actielijn 14: We gooien geen enkele jongere over de schutting.

We versterken de samenwerking tussen onderwijs, werkgevers, gemeenten, zorgorganisaties en maatschappelijke partners, zodat jongeren tijdig ondersteuning krijgen en continuïteit ervaren. We werken vanuit één ontwikkelopgave rondom de jongere en voorkomen dat jongeren tussen verschillende wetten, organisaties of domeinen terechtkomen.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en partners aan

- het vormen van een gezamenlijke visie op toekomstgericht werken voor jongeren van 16 tot 27 jaar;
- het zorgdragen voor warme overdrachten, continuïteit van ondersteuning en voorkomen dat jongeren tussen verschillende wetten en organisaties terechtkomen;
- het versterken van de samenwerking met onderwijs, de arbeidsmarktregio, woningcorporaties, zorgverzekeraars en andere partners zodat jongeren ook over domeingrenzen heen continuïteit ervaren;
- het aansluiten bij het regioplan Gezond voor Elkaar vanuit AZWA;
- het opzetten van een onderzoek in samenwerking met de Groene Metropool Regio Arnhem/Nijmegen hoe ondersteuning kan bijdragen aan het creëren van woonoplossingen voor jongeren;
- het stimuleren van kennisontwikkeling en uitwisseling tussen gemeenten en partners;
- het versterken van de samenwerking met mbo, doorstroompunten en participatie.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het werken vanuit één ontwikkelopgave rondom de jongere en tijdige samenwerking met onderwijs, werk, wonen, schuldhulpverlening, Wmo en de sociale basis.

Hoe contractering deze opgave ondersteunt

Ook de manier waarop wij contracteren ondersteunt deze opgave door samenwerking, continuïteit en integrale ondersteuning mogelijk te maken. We richten contracten zo in dat jongeren niet worden belemmerd door leeftijdsgrenzen, domeinen of organisatiegrenzen. Daarbij onderzoeken we hoe de aansluiting tussen jeugdhulp, verblijf, beschermd wonen, de Zorgverzekeringswet en de Wet langdurige zorg verder kan worden verbeterd, zodat overdrachtsmomenten zoveel mogelijk worden voorkomen en jongeren één doorgaande ontwikkellijn ervaren.

4. Beter voor en met elkaar

De eerste vier opgaven beschrijven de beweging die wij samen willen maken voor en met jeugdigen en gezinnen. Om die beweging mogelijk te maken, moeten we zelf ook anders samenwerken, organiseren en blijven leren. Daarom richten de volgende twee opgaven zich op de manier waarop gemeenten en partners gezamenlijk invulling geven aan deze verantwoordelijkheid.

Opgave 5: Van versnippering naar gezamenlijke verantwoordelijkheid

Jeugdigen en gezinnen merken direct wanneer we niet samenwerken. Wij willen dat jeugdigen en gezinnen één samenhangend netwerk ervaren waarin professionals en organisaties gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen. Die gezamenlijke verantwoordelijkheid begint bij preventie en loopt door tot passende specialistische zorg. We organiseren onze samenwerking zo dat niet systemen, maar de leefwereld van jeugdigen en gezinnen leidend is. Voor jeugdigen en gezinnen maakt het namelijk niet uit hoe onze organisaties zijn ingericht. Zij mogen verwachten dat wij samenwerken als één netwerk.

Jeugdigen en gezinnen hebben vaak te maken met meerdere organisaties tegelijk. Gemeenten, onderwijs, kinderopvang, huisartsen, jeugdgezondheidszorg, welzijn, jeugdhulp, volwassenen-ggz, schuldhulpverlening en veiligheid spelen ieder een rol. Organisaties, financieringsstromen, wettelijke kaders en verantwoordelijkheden sluiten niet altijd op elkaar aan. Wanneer iedere organisatie vanuit haar eigen opdracht handelt, ontstaat versnippering. Daarom kiezen wij voor duurzame samenwerking rondom jeugdigen en gezinnen. Niet vanuit afzonderlijke organisaties of verantwoordelijkheden, maar vanuit één gezamenlijke maatschappelijke opgave. Dat vraagt om herkenbare netwerken, vaste professionals, duidelijke afspraken, gedeeld eigenaarschap en regionale samenwerking waar dat meerwaarde heeft. Daarbij bouwen we zoveel mogelijk voort op bestaande samenwerkingsstructuren, in plaats van nieuwe structuren ernaast te organiseren. Zo bouwen we aan een jeugdregio waarin samenwerking geen doel op zich is, maar de manier waarop wij betere ondersteuning organiseren.

De transformatie waar wij voor staan vraagt daardoor om meer dan betere afstemming. Zij vraagt om een fundamenteel andere manier van denken en werken. Niet de grenzen van organisaties zijn leidend, maar de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor jeugdigen en gezinnen. Dat vraagt om professionals, bestuurders en organisaties die over hun eigen organisatie en domein heen durven kijken, elkaar aanspreken, van elkaar leren en samen zoeken naar oplossingen wanneer bestaande regels of structuren onvoldoende helpen.

Inkoop is een strategisch instrument om de gewenste samenwerking te ondersteunen en vorm te geven. De inhoudelijke opgave bepaalt daarbij welke aanpak en afspraken passend zijn, niet andersom. In deze regiovisie spreken we over contractering. Daarmee benadrukken we dat afspraken voortkomen uit de maatschappelijke opgave en het partnerschap dat nodig is om deze te realiseren. De wijze waarop deze afspraken worden vormgegeven en vastgelegd, sluit daarop aan. Zo blijven de inhoud, de samenwerking en het gezamenlijke maatschappelijke resultaat leidend.

Actielijn 15: We werken domeinoverstijgend vanuit één gezamenlijke opgave.

Vraagstukken van jeugdigen en gezinnen overstijgen vaak organisaties, wetten en domeinen. Daarom werken we domeinoverstijgend en opgavegericht: niet het afzonderlijke aanbod, beleidsterrein of de financiering is leidend, maar de leefwereld en de onderliggende vraagstukken die daarin samenkomen. Professionals, organisaties en gemeenten verbinden hun expertise, capaciteit en middelen om eerder passende ondersteuning te bieden, problemen waar mogelijk te voorkomen en de inzet van specialistische jeugdhulp te beperken. **We kijken anders.**

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en partners aan

- het versterken van de samenwerking tussen de verschillende domeinen;
- het aansluiten bij bestaande regionale ontwikkelingen en samenwerkingsverbanden;
- het ontwikkelen van gezamenlijke analyses en gedeelde opgaven op thema's die meerdere domeinen raken;
- het ontwikkelen van een regionale inzet bij complexe scheidingen;
- de versterking van de verbinding tussen jeugd, onderwijs, bestaanszekerheid, (mentale) gezondheid en veiligheid.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het werken vanuit één gezamenlijk beeld van de situatie van een jeugdige en gezin, de gezamenlijke analyse;
- het vroegtijdig betrekken en samenbrengen van expertise zonder begrenzing door organisaties of financiering;
- het organiseren van integrale ondersteuning rondom jeugdigen en gezinnen, waarbij preventie en specialistische zorg op elkaar aansluiten.

Actielijn 16: We werken vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid en durven belemmeringen te doorbreken.

Jeugdigen en gezinnen mogen niet vastlopen wanneer organisaties, financiering of regelgeving onvoldoende op elkaar aansluiten. We omarmen het gedachtegoed van de Doorbraakmethode als samenwerkingsfilosofie: we nemen gezamenlijk verantwoordelijkheid, organiseren ruimte voor maatwerk en doorbreken waar nodig belemmeringen. Niemand laat een jeugdige of gezin los; organisatorische, financiële of contractuele knelpunten lossen we gezamenlijk en buiten de casus om op. Van situaties waarin bestaande werkwijzen tekortschieten, leren we om de samenwerking structureel te verbeteren.

We handelen anders.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en partners aan:

- het ontwikkelen van een gezamenlijke werkwijze gebaseerd op het gedachtegoed van de Doorbraakmethode;

Doen wat nodig is

Na vijf jaar complexe scheidingsproblematiek waren veel vormen van hulp geprobeerd. De gebruikelijke aanpak, gericht op beide ouders en het hele gezin, bracht geen verbetering. Een van de ouders zag geen probleem, hulpverleners werden onderdeel van de strijd, klachten volgden en ondertussen namen de problemen van de kinderen toe. Zij verzuimden van school en de veiligheid stond onder druk.

Iedereen zag dat hulp nodig was, maar de situatie liep vast. De ene ouder wilde geen hulp, professionals waren terughoudend uit angst voor klachten en de overtuiging bestond dat vanuit de Jeugdwet geen beschikking voor begeleiding van één ouder mogelijk was.

Door opnieuw te kijken naar wat wél kon, ontstond ruimte voor gespecialiseerde begeleiding van één ouder, gericht op trauma, opvoeding en de gezinsdynamiek.

Met 22 contacten in 15 maanden kwam er beweging: de ouder die hulp wilde is herstellend, de ondertoezichtstelling is beëindigd, beide kinderen gaan volledig naar school en er zijn geen nieuwe geweldsincidenten geweest.

Soms vraagt gezamenlijke verantwoordelijkheid niet om méér hulp, maar om bestaande aannames ter discussie te stellen en samen ruimte te maken voor wat wél werkt.

- het versterken van professionele ruimte, vertrouwen en gezamenlijk eigenaarschap;
- het maken van afspraken waardoor financiële, organisatorische en contractuele belemmeringen niet ten koste gaan van jeugdigen en gezinnen;
- het versterken van het partnerschap tussen gemeenten en aanbieders, gericht op gezamenlijke maatschappelijke opgaven;
- het gezamenlijk signaleren, analyseren en oplossen van structurele knelpunten die passende ondersteuning in de weg staan.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het gezamenlijk zoeken naar oplossingen wanneer bestaande regels of werkwijzen onvoldoende helpen;
- het creëren van ruimte om te werken volgens het gedachtengoed van de Doorbraakmethode;
- het benutten van professionele ruimte om maatwerk te leveren binnen een gezamenlijke verantwoordelijkheid;
- het voorkomen dat jeugdigen en gezinnen tussen organisaties, financiering of verantwoordelijkheden terechtkomen;
- het gezamenlijk dragen van verantwoordelijkheid totdat passende ondersteuning duurzaam is georganiseerd;
- het benutten van complexe situaties als kans om samen te reflecteren, te verbeteren en van elkaar te leren.

Actielijn 17: We bouwen aan een duurzame samenwerking en herkenbare netwerken rondom jeugdigen en gezinnen.

We bouwen aan duurzame, wijk- en gebiedsgerichte netwerken waarin professionals elkaar kennen, weten te vinden en elkaars expertise benutten. Jeugdigen en gezinnen kunnen zoveel mogelijk rekenen op vaste professionals en herkenbare aanspreekpunten, zodat zij de ondersteuning als één samenhangend geheel ervaren. Organisaties creëren de randvoorwaarden voor continuïteit, kennisdeling en gezamenlijke deskundigheidsbevordering en stimuleren dat professionals langdurig verbonden zijn aan wijken, scholen en netwerken. **We werken anders samen.**

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en partners aan

- het versterken van duurzame samenwerkingsnetwerken tussen gemeenten, onderwijs, kinderopvang, welzijn, huisartsen, jeugdgezondheidszorg, jeugdhulp,

volwassenenzorg en veiligheid waarbij we aansluiting zoeken bij de Preventiecoalitie Kansrijk Opgroeien binnen Gezond voor elkaar/AZWA;

- het stimuleren van wijk- en gebiedsgerichte samenwerking met herkenbare contactpersonen;
- het bevorderen van continuïteit door gezamenlijke afspraken over vaste professionals en aanspreekpunten;
- het organiseren van regionale ontmoetingen, gezamenlijke casusbesprekingen en kennisuitwisseling;
- het versterken van een gezamenlijke professionele taal en wederzijds begrip tussen de verschillende domeinen;
- het investeren in duurzaam werkgeverschap.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het organiseren van herkenbare samenwerkingsnetwerken rondom jeugdigen en gezinnen;
- het inzetten van zoveel mogelijk vaste professionals en aanspreekpunten;
- het vroegtijdig betrekken van partners en het structureel bespreken van gezamenlijke casuïstiek;
- het investeren in duurzame werkrelaties tussen professionals binnen de wijk, school of gemeenschap;
- het creëren van een werkomgeving waarin professionals elkaar kennen, vertrouwen en gemakkelijk weten te vinden;
- het investeren in duurzaam werkgeverschap.

Actielijn 18: We versterken de regionale samenwerking en governance.

Voor complexe vraagstukken, specialistische jeugdhulp en schaarse expertise versterken we de regionale samenwerking. We richten de governance en regionale uitvoeringsstructuur zo in dat verantwoordelijkheden, besluitvorming en bestaande samenwerkingsstructuren logisch op elkaar aansluiten, zonder nieuwe schotten of onnodige bestuurlijke drukte te creëren. Gemeenten bepalen gezamenlijk welke ondersteuning regionaal wordt georganiseerd en wat lokaal beschikbaar blijft, zodat specialistische expertise regionaal wordt geborgd en de lokale uitvoeringskracht wordt versterkt.

In de afgelopen jaren zijn verschillende overlegtafels en samenwerkingsstructuren ontstaan, zoals het Regionaal Expertteam (RET) en de Jeugdbeschermingstafel (JBT). Iedere structuur vervult een eigen functie, maar gezamenlijk moeten zij één herkenbaar en goed samenwerkend geheel vormen. Hierbij sorteren we waar mogelijk al voor op de

landelijke ontwikkeling binnen het Toekomstscenario, waar toegewerkt wordt naar Regionale Veiligheidsteams (RVT) op schaal van de veiligheidsregio's.

We organiseren het anders.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en partners aan

- het versterken van een gezamenlijke governance met heldere rollen, verantwoordelijkheden en besluitvorming;
- het doorontwikkelen van een samenhangende regionale uitvoeringsstructuur, waaronder de verbinding tussen RET, JBT, het toekomstige RVT en andere regionale samenwerkingsstructuren;
- het maken van gezamenlijke afspraken over de afbakening en organisatie van specialistische zorg;
- het versterken van de regionale samenwerking rondom complexe casuïstiek en schaarse expertise;
- het periodiek evalueren en doorontwikkelen van de regionale samenwerking, zodat deze blijft aansluiten bij de maatschappelijke opgaven.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het benutten van de regionale afspraken en expertise ten behoeve van jeugdigen en gezinnen;
- het zorgen voor een goede aansluiting tussen lokale ondersteuning en regionale voorzieningen;
- het tijdig bij- en afschalen van ondersteuning wanneer de situatie daarom vraagt;
- het actief bijdragen aan de regionale samenwerking door signalen, ervaringen en leerpunten vanuit de lokale praktijk in te brengen;

Hoe contractering deze opgave ondersteunt

Contractering is geen doel op zich, maar een middel om duurzame samenwerking en gezamenlijke verantwoordelijkheid mogelijk te maken. Wanneer contractafspraken vooral sturen op afzonderlijke producten, prestaties of organisaties, bestaat het risico dat schotten tussen domeinen in stand blijven en samenwerking wordt belemmerd. Daarom sluiten de contracteringsafspraken aan bij de uitgangspunten van deze regiovisie.

Contractering ondersteunt partnerschap tussen gemeenten en aanbieders en stimuleert dat organisaties gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor maatschappelijke opgaven. Zij biedt ruimte voor professionele afwegingen,

samenwerking over organisatiegrenzen heen en duurzame relaties tussen professionals, zodat jeugdigen en gezinnen kunnen rekenen op samenhangende ondersteuning.

Bij de verdere ontwikkeling van de contractering onderzoeken gemeenten en partners gezamenlijk hoe contractafspraken kunnen bijdragen aan:

- duurzame samenwerking en gezamenlijke verantwoordelijkheid;
- professionele ruimte en maatwerk;
- continuïteit van professionals en herkenbare aanspreekpunten;
- domeinoverstijgende samenwerking;
- leren, ontwikkelen en gezamenlijk verbeteren.

Zo staat contractering niet op zichzelf, maar ondersteunt zij de beweging van versnippering naar gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Opgave 6: Een lerende en toekomstbestendige regio

Hoe zorgen we ervoor dat we als regio over vijf jaar slimmer, beter en effectiever werken dan vandaag?

De wereld waarin jeugdigen en gezinnen opgroeien verandert voortdurend. Nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen, technologische innovaties, veranderende gezinsvormen en nieuwe inzichten vragen dat ook wij blijven leren en ontwikkelen. Een regiovisie is daarom geen eindpunt, maar een gezamenlijk vertrekpunt. Niet alles wat vandaag werkt, is over vijf jaar nog de beste oplossing.

Daarom bouwen wij aan een regio waarin leren, reflecteren en ontwikkelen geen losse projecten zijn, maar een vanzelfsprekend onderdeel van de dagelijkse praktijk. We betrekken alle partners, groot of klein. Dit doen we opgave- of themagericht zodat partners kunnen aansluiten op voor hen relevante onderwerpen. We durven kritisch te kijken naar ons eigen handelen, leren van ervaringen van jeugdigen, gezinnen en professionals en passen onze werkwijze aan wanneer de praktijk daarom vraagt. Niet omdat het moet, maar omdat jeugdigen en gezinnen erop mogen vertrouwen dat wij blijven werken aan steeds betere ondersteuning.

Een toekomstbestendige regio ontstaat niet vanzelf. Zij vraagt om duurzame partnerschappen waarin gemeenten, aanbieders, onderwijs, huisartsen, welzijn, gecertificeerde instellingen, veiligheidsketen, jongeren, ouders en ervaringsdeskundigen gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor de beweging die deze regiovisie beschrijft. Niet vanuit afzonderlijke belangen, maar vanuit een gedeelde maatschappelijke opgave.

Daarbij hoort ook een andere manier van sturen. Niet controleren op productie of volume, maar gezamenlijk leren van resultaten, praktijkervaringen, data en ervaringskennis. Cijfers laten zien wat er gebeurt, maar krijgen pas betekenis wanneer zij

worden verbonden met de ervaringen van jeugdigen, gezinnen en professionals. Zo ontstaat een regio die voortdurend leert, bijstuurt en zich blijft ontwikkelen.

Actielijn 19: We maken praktijkervaringen, data en monitoring onderdeel van onze gezamenlijke opgaven.

Om als regio blijvend te kunnen verbeteren, moeten we weten of onze gezamenlijke inspanningen daadwerkelijk bijdragen aan betere ondersteuning van jeugdigen en gezinnen. Daarom maken we praktijkervaringen, data en monitoring een vanzelfsprekend onderdeel van onze gezamenlijke opgaven. Beschikbare informatie gebruiken we als hulpmiddel om maatschappelijke effecten zichtbaar te maken, gezamenlijk verantwoordelijkheid te dragen en continu te leren en verbeteren. De transitie naar een lerende regio vraagt om een cultuur waarin doen, meten, leren en verbeteren een vanzelfsprekend onderdeel zijn van het dagelijks handelen. Hierbij staat niet controle, maar gezamenlijk verbeteren centraal. Monitoring is geen verantwoordingsinstrument, maar een hulpmiddel om samen betere keuzes te maken.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en partners aan

- het ontwikkelen van gezamenlijke indicatoren waarmee de voortgang van de regiovisie gevolgd kan worden;
- het benutten van beschikbare data en monitoring om ontwikkelingen te signaleren, maatschappelijke effecten zichtbaar te maken en gezamenlijk bij te sturen;
- het combineren van kwantitatieve informatie, praktijkervaringen en ervaringskennis, zodat data betekenis krijgen in de gezamenlijke duiding;
- het ontwikkelen van een uniforme regionale informatievoorziening die inzicht geeft in de maatschappelijke opgaven en de voortgang van deze regiovisie.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het zorgvuldig registreren en delen van relevante informatie vanuit de uitvoeringspraktijk;
- het benutten van monitoring en praktijkervaringen voor lokale verbetering en regionale kennisontwikkeling;
- het actief bijdragen aan de gezamenlijke informatievoorziening;

Actielijn 20: We leren van resultaten en ervaringen van jeugdigen en gezinnen.

Jeugdigen, ouders en ervaringsdeskundigen zijn geen gesprekspartner achteraf, maar een vanzelfsprekend onderdeel van de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van regionaal beleid en contractering. Hun ervaringen helpen ons begrijpen wat cijfers alleen niet laten zien en dragen bij aan betere keuzes voor jeugdigen en gezinnen. Narratieve evaluaties, de verhalen achter de cijfers, helpen ons de uitkomsten van effectmetingen beter te begrijpen.

Daarom gebruiken we effectmetingen niet om prestaties af te rekenen, maar om gezamenlijk inzicht te krijgen in maatschappelijke ontwikkelingen en de effecten van ons handelen. Cijfers combineren we met ervaringen van jeugdigen, ouders, professionals en aanbieders. Zo ontstaat betekenisvolle sturingsinformatie die helpt om beleid, uitvoering en contractering waar nodig bij te stellen en de kwaliteit van ondersteuning continu te verbeteren.

We leren van de effecten die we bereiken én van hoe jeugdigen en gezinnen die effecten ervaren.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en partners aan

- het gezamenlijk duiden van maatschappelijke effecten door cijfers te verbinden met de verhalen en ervaringen van jeugdigen, ouders en professionals;
- het structureel betrekken van jeugdigen, ouders en ervaringsdeskundigen bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van regionaal beleid en contractering;
- het organiseren van regionale leerkringen waarin effectmetingen en praktijkervaringen gezamenlijk worden besproken en vertaald naar verbeteringen;
- het ontwikkelen van een gezamenlijke werkwijze voor het meten en bespreken van resultaten en ervaringen, zodat gemeenten en partners op een vergelijkbare manier leren van de praktijk;
- het benutten van de uitkomsten van effectmetingen en ervaringen om beleid, uitvoering en contractering waar nodig gezamenlijk bij te stellen.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het actief ophalen van ervaringen van jeugdigen, ouders en professionals als onderdeel van de uitvoering en kwaliteitsverbetering;
- het inzetten van passende methoden om ervaringen van jeugdigen en ouders en de effecten van ondersteuning inzichtelijk te maken;

- het benutten van effectmetingen en praktijkervaringen om de kwaliteit van ondersteuning lokaal te verbeteren;
- het delen van lokale ervaringen, signalen en impactverhalen binnen de regionale leerstructuur.

Actielijn 21: We organiseren een lerend netwerk.

Een toekomstbestendige regio vraagt om een cultuur waarin professionals, bestuurders, aanbieders, gemeenten, onderzoekers, jeugdigen en ouders voortdurend van en met elkaar leren. We organiseren daarom een regionale leerstructuur waarin kennis wordt gedeeld, ervaringen worden uitgewisseld en gezamenlijke reflectie leidt tot verbetering van beleid en praktijk. We leren niet alleen van successen, maar ook van wat beter kan. Door verschillende perspectieven, leefwerelden en deskundigheden met elkaar te verbinden, ontstaat een lerend netwerk dat zich blijvend ontwikkelt.

Door kennis en ervaringen regionaal te delen, voorkomen we dat iedere gemeente of organisatie afzonderlijk oplossingen ontwikkelt voor vergelijkbare vraagstukken. Zo versterken we elkaar en benutten we de kracht van de regio.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en partners aan

- het organiseren van regionale leerkringen rondom de maatschappelijke opgaven;
- het stimuleren van kennisdeling over de grenzen van de eigen organisatie heen;
- de organisatie van gezamenlijke reflectie op resultaten en verbeterpunten;
- het stimuleren van ruimte om te experimenteren, kennis te delen en te ontwikkelen binnen regionale netwerken;
- het onderzoeken hoe nieuwe technologieën, waaronder AI, kunnen bijdragen aan het beter leren van gegevens, ervaringen en maatschappelijke effecten.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het actief bijdragen aan regionale leer- en ontwikkelnetwerken door ervaringen, signalen en praktijkkennis te delen en gezamenlijk verbeteringen door te voeren;
- het actief deelnemen aan regionale leerkringen;
- het toepassen in de eigen praktijk van verbeteringen uit regionale leerprocessen.

Actielijn 22: We reflecteren kritisch op ons handelen en blijven ons ontwikkelen.

Een lerende regio vraagt dat we onszelf en elkaar steeds opnieuw de vraag stellen: *"Ben ik werkelijk in staat de ander te ontmoeten zonder mijn eigen norm automatisch centraal te stellen?"*. Het vraagt om professionals, organisaties en gemeenten die nieuwsgierig zijn en zich blijven ontwikkelen. Dat begint met een kritische blik op ons eigen handelen, onze normen, houding en toegankelijkheid. We blijven onszelf de vraag stellen of ons handelen nog aansluit bij wat jeugdigen en gezinnen nodig hebben. Daarbij kijken we eerlijk naar onze blinde vlekken en blijven werken aan onze grondhouding, vakmanschap en de kwaliteit van onze ondersteuning. Diversiteitssensitief en inclusief werken zijn daarbij vanzelfsprekende uitgangspunten. Tegelijkertijd blijven we nieuwsgierig naar nieuwe inzichten, innovaties en technologische ontwikkelingen. De leefwereld van jeugdigen en gezinnen verandert voortdurend; daarom blijven ook wij leren, vernieuwen en ons ontwikkelen. Bewustwording, reflectie en scholing vormen hiervoor de basis.

Regionale inzet

Regionaal werken gemeenten en partners aan

- het ontwikkelen van een gezamenlijk raamwerk of reflectiekader waarmee gemeenten en partners hun eigen handelen, blinde vlekken en ontwikkelpunten kunnen onderzoeken;
- het structureel verankeren van diversiteitssensitief en inclusief werken als onderdeel van scholing, kwaliteitsontwikkeling en professioneel vakmanschap;
- het gezamenlijk volgen en verkennen van maatschappelijke, wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen die kunnen bijdragen aan betere ondersteuning van jeugdigen en gezinnen;
- het stimuleren van innovatie, praktijkonderzoek en experimenten die bijdragen aan de maatschappelijke opgaven uit deze regiovisie;
- het ontwikkelen en delen van kennis, hulpmiddelen en goede voorbeelden die gemeenten en partners ondersteunen bij hun professionele ontwikkeling.

Lokale inzet

Lokaal werken gemeenten en partners aan

- het bevorderen van een professionele cultuur waarin reflectie, feedback en leren vanzelfsprekend zijn;
- het investeren in deskundigheidsbevordering, scholing en blijvende ontwikkeling van professionals;
- het toepassen van nieuwe inzichten, innovaties en technologische mogelijkheden wanneer deze bijdragen aan betere ondersteuning van jeugdigen en gezinnen;

- het actief bespreken van dilemma's, blinde vlekken en inclusieve werkwijzen binnen teams en samenwerkingsverbanden;
- het delen van praktijkervaringen en goede voorbeelden binnen de regionale leerstructuur.

Hoe contractering deze opgave ondersteunt

Om een lerende regio mogelijk te maken, is een vorm van contractering nodig die vertrouwen, gezamenlijke verantwoordelijkheid en ruimte stimuleert om gezamenlijk te leren, te vernieuwen en succesvolle werkwijzen verder te ontwikkelen. Contractering ondersteunt duurzame partnerschappen, creëert ruimte voor innovatie en kennisontwikkeling en richt de sturing niet uitsluitend op productie of volume, maar op maatschappelijke resultaten, gezamenlijk leren en continue verbetering. Dat vraagt om afspraken die ruimte bieden voor reflectie, gezamenlijke monitoring en het benutten van data om samen te verbeteren in plaats van uitsluitend te verantwoorden. Gemeenten en aanbieders ontwikkelen gezamenlijk de informatie die nodig is om de beweging van deze regiovisie te volgen en waar nodig bij te sturen.

Bijlage 1: De sociale en pedagogische basis

Wat verstaan wij onder de sociale en pedagogische basis? In deze regiovisie spreken we bewust over de sociale basis en de pedagogische basis. Deze begrippen worden in beleid en praktijk regelmatig gebruikt, maar niet altijd op dezelfde manier. Daarom beschrijven we hieronder wat wij hieronder verstaan.

De sociale basis

De sociale basis is alles wat in het gewone leven bijdraagt aan gezond, veilig en kansrijk opgroeien en leven: de persoonlijke relaties, de gemeenschappen waarin we deelnemen en de voorzieningen die ons ondersteunen wanneer dat nodig is. Thuis, in de buurt, bij de huisarts, op school, in de kinderopvang, sociale (wijk)teams, bij sport en andere ontmoetingsplekken. Hier vinden jeugdigen en gezinnen verbinding, steun en laagdrempelige hulp of ondersteuning en worden vragen zo vroeg mogelijk herkend en opgepakt.

De sociale basis ontstaat niet door beleid. Zij groeit vanuit buurten, gezinnen, scholen, verenigingen, vrijwilligers, maatschappelijke organisaties en inwoners zelf. Gemeenten en professionele organisaties kunnen die sociale basis niet maken, maar wel versterken, faciliteren en verbinden.

Een sterke sociale basis draagt eraan bij dat mensen:

- elkaar ontmoeten en naar elkaar omzien;
- zich kunnen ontwikkelen en meedoen;
- vragen en zorgen vroegtijdig kunnen bespreken;
- ondersteuning dichtbij kunnen vinden;
- minder snel specialistische zorg nodig hebben.

In deze regiovisie zien wij de sociale basis daarom niet als het voorveld van de zorg, maar als het hoofdveld waarin kinderen, jongeren en gezinnen opgroeien en zich ontwikkelen. Specialistische zorg blijft beschikbaar, maar sluit daarop aan wanneer dat nodig is.

De pedagogische basis

Voor jeugdigen spreken we daarnaast over de pedagogische basis. Dat is het deel van de sociale basis dat direct bijdraagt aan het opgroeien, opvoeden en ontwikkelen van kinderen en jongeren.

De pedagogische basis begint thuis, maar reikt veel verder dan het gezin alleen. Ook kinderopvang, onderwijs, sportverenigingen, cultuur, jongerenwerk, buurtinitiatieven, vrienden, familie en andere volwassenen dragen iedere dag bij aan een veilige en stimulerende omgeving waarin kinderen kunnen opgroeien.

Een sterke pedagogische basis betekent dat:

- kinderen zich veilig voelen en erbij horen;
- ouders zich gesteund weten in het opvoeden;
- vragen vroeg worden herkend;
- kleine zorgen niet onnodig uitgroeien tot grote problemen;
- professionele ondersteuning beschikbaar is wanneer dat nodig is.

Het versterken van de pedagogische basis is daarom niet alleen een verantwoordelijkheid van gemeenten of jeugdhulporganisaties, maar van alle partners die bijdragen aan het dagelijks leven van kinderen en gezinnen.

Op basis van onderzoek is een indeling ontwikkeld die het gesprek over de sociale basis makkelijker maakt. De indeling die wordt gebruikt: de persoonlijke, gemeenschappelijke en institutionele basis⁸. Wij haken aan op dit onderzoek.

⁸ Uit: 'De sociale basis: gespreksmodel en advies voor gezamenlijk begrip en goede samenwerking', Sociaal Werk Nederland, 2022. [Movisie, De sociale basis versterken investeren in de toekomst 2024](#)

Bijlage 2: De regiovisie in één overzicht

Beter voor en met jeugd en gezinnen

Opgave 1: Opbouw en herstel van vertrouwen door relationeel en mensgericht werken 1. We werken vanuit een relationele grondhouding waarin vertrouwen, transparantie en regie van jeugdigen en gezinnen centraal staat. 2. We werken integraal en systemisch vanuit één gezamenlijke analyse. 3. We maken diversiteitssensitief en inclusief vakmanschap tot vanzelfsprekend onderdeel van goed handelen.	Opgave 2: Versterken van de sociale basis als fundament 4. We versterken wijkgerichte en pedagogische voorzieningen dichtbij jeugdigen en gezinnen. 5. We investeren in preventieve ondersteuning vanuit veerkracht en eigen mogelijkheden. 6. We maken de sociale basis het vertrekpunt en organiseren specialistische expertise dichtbij.
Opgave 3: Onderwijs, kinderopvang en jeugdhulp als één ecosysteem 7. We houden iedere jeugdige verbonden met leren en ontwikkelen. 8. We maken inclusievere kinderopvang en inclusiever onderwijs mogelijk. 9. We organiseren preventieve ondersteuning en basisjeugdhulp dichtbij jeugdigen, in en rondom kinderopvang en onderwijs. 10. We verbinden specialistische expertise aan de leefwereld van jeugdigen.	Opgave 4: Kansrijke ontwikkeling naar zelfstandigheid 11. We bieden jongeren een herkenbaar en toegankelijk aanspreekpunt. 12. We organiseren ondersteuning rond de jongere. 13. We weten waar onze inzet het hardst nodig is. 14. We gooien geen enkele jongere over de schutting.

Beter voor en met elkaar

Opgave 5: Van versnippering naar gezamenlijke verantwoordelijkheid 15. We werken domeinoverstijgend vanuit één gezamenlijke opgave. 16. We werken vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid en durven belemmeringen te doorbreken. 17. We bouwen aan een duurzame samenwerking en herkenbare netwerken rondom jeugdigen en gezinnen. 18. We versterken de regionale samenwerking en governance.	Opgave 6: Een lerende en toekomstbestendige regio 19. We maken praktijkervaringen, data en monitoring onderdeel van onze gezamenlijke opgaven. 20. We leren van resultaten en ervaringen van jeugdigen en gezinnen. 21. We organiseren een lerend netwerk. 22. We reflecteren kritisch op ons handelen en blijven ons ontwikkelen.
--	--

Bijlage 3: Afkortingen en Begrippen

Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA)	Aanvullende landelijke afspraken die voortbouwen op het IZA en de samenwerking tussen zorg, welzijn en het sociaal domein verder versterken. De nadruk ligt op gezondheid en preventie, ondersteuning dichtbij inwoners en het voorkomen of verminderen van zorg. Onderdeel in de regio zijn: Kansrijk Opgroeien, Kansrijke Start en preventiecoalities.
Artificiële Intelligentie (AI)	Technologie die helpt informatie te analyseren, patronen te herkennen en professionals te ondersteunen bij hun werk.
Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB)	Een landelijk besluit van de regering waarin wettelijke regels nader worden uitgewerkt.
Big 5	Vertaalt: de grote vijf. We bedoelen hiermee de belangrijke leefgebieden: support, wonen, school en werk, inkomen en (mentaal) welzijn.
Bovenregionaal Expertisenetwerk Jeugdhulp in Gelderland (BOEG)	Een bovenregionaal netwerk in Gelderland dat kennis, expertise en samenwerking bundelt om passende hulp mogelijk te maken voor jeugdigen met complexe en meervoudige hulpvragen.
Buitenschoolse Opvang (plus) (BSO/BSO+)	Opvang voor kinderen buiten schooltijd. De BSO+ biedt aanvullende specialistische ondersteuning aan kinderen die binnen de reguliere buitenschoolse opvang extra begeleiding nodig hebben.
Burgervoogd	Dit is een particulier (een 'gewone burger') die de wettelijke voogdij heeft over een kind dat niet bij hem of haar woont, maar bijvoorbeeld in een gezinshuis of op een leefgroep. De eigen ouders hebben in dat geval geen gezag meer.
Contractering	Het formaliseren van gezamenlijke afspraken.
Cultuur	Cultuur omvat normen, waarden, gewoonten, religie en andere factoren die in de leefomgeving bestaan. Ze vormen ons gedrag, keuzes en ze beïnvloeden hoe we communiceren en denken.
Diversiteits sensitief werken en inclusief vakmanschap	Professionals sluiten aan bij verschillende leefwerelden, waarden, normen en ervaringen. Cultuur in brede zin. Het gaat niet alleen om afkomst of religie, maar ook om armoede, generatieverschillen, opleidingsniveau, wantrouwen in organisaties, straatcultuur en andere factoren die van invloed zijn op hoe mensen opgroeien en naar hulp kijken.
Eigen kracht	Het vermogen om eigen problemen op te lossen en het leven vorm te geven. Dit omvat ook hulp van mensen uit de eigen directe omgeving, zoals familie, vrienden of burens.

G7	De G7 is een samenwerking van de zeven jeugdregio's in Gelderland om de meest specialistische jeugdhulp te borgen
GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord. Dit is een akkoord van de VNG, GGD/GHOR en Ministerie van VWS over gezondheid en welbevinden.
Gecertificeerde Instelling (GI)	Een officiële organisatie om in opdracht van de rechter kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering uit te voeren.
Gefaseerd Samenwerken voor Veiligheid	Een werkwijze bij onveiligheid in gezinnen waarbij eerst wordt gezorgd voor directe veiligheid. Daarna wordt gewerkt aan de oorzaken en risico's die de onveiligheid in stand houden, zodat stabiele veiligheid ontstaat. Vanuit die basis kan worden gewerkt aan herstel en persoonlijke groei.
Gespecialiseerd onderwijs	Verzamelterm voor speciaal basisonderwijs (sbo), speciaal onderwijs (so) en voortgezet speciaal onderwijs (vso). Het is bedoeld voor kinderen en jongeren die extra of specialistische zorg nodig hebben door een beperking, gedragsproblemen, leerproblemen of een ziekte
Gezin	Elk leefverband van één of meer volwassenen die verantwoordelijkheid dragen voor de verzorging en opvoeding van één of meer kinderen
Gemeentelijke of Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD)	De GGD werkt aan het beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid.
Geestelijke gezondheidszorg (GGZ)	Zorg en ondersteuning voor mensen met psychische of psychiatrische klachten en problemen.
Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR)	De GHOR coördineert en ondersteunt de geneeskundige hulpverlening bij rampen, crises en grote incidenten.
Governance	Het besturen, beheersen en controleren van een organisatie. Het zijn de geschreven én ongeschreven regels die bepalen wie de baas is, wie welke beslissingen mag nemen, hoe er toezicht wordt gehouden en hoe de organisatie verantwoording aflegt aan belanghebbenden.
Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming (GVJB)	Een gezamenlijke Gelderse aanpak om de jeugdbescherming te verbeteren, met als doel dat kinderen en gezinnen tijdig passende hulp en bescherming krijgen en betrokken organisaties beter samenwerken.
Het Rijk	Het landelijke centrale bestuur, de rijksoverheid.
Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (HGKM)	Geweld, mishandeling of verwaarlozing binnen de huiselijke of gezinskring, waaronder lichamelijk, psychisch en seksueel geweld.

Intensieve Ambulante Gezinsbehandeling (IAG)	Dit is een speciale vorm van hulpverlening die niet wordt gedaan vóór een gezin, maar mét een gezin.
Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ)	De landelijke toezichthouder op de kwaliteit en veiligheid van de gezondheidszorg en jeugdhulp in Nederland.
Inclusief vakmanschap (en diversiteitssensitief werken)	Professionals sluiten aan bij verschillende leefwerelden, waarden, normen en ervaringen. Cultuur in brede zin. Het gaat niet alleen om afkomst of religie, maar ook om armoede, generatieverschillen, opleidingsniveau, wantrouwen in organisaties, straatcultuur en andere factoren die van invloed zijn op hoe mensen opgroeien en naar hulp kijken.
Inkoop	Een strategisch instrument om samenwerking te organiseren.
Integraal werken	Professionals en organisaties analyseren, plannen en nemen samen verantwoordelijkheid en handelen niet vanuit de eigen organisatie.
Integraal Zorg Akkoord (IZA)	Landelijke afspraken tussen overheid, zorgpartijen en andere partners om de zorg toegankelijk, kwalitatief goed en betaalbaar te houden. Het IZA zet onder meer in op preventie, gezondheid en betere samenwerking tussen het medisch en sociaal domein.
Ministerie van Justitie & Veiligheid (J&V)	Het ministerie dat verantwoordelijk is voor landelijk beleid op het gebied van onder meer rechtsorde, veiligheid, jeugdbescherming en jeugdreclassering.
J42	Nederland is opgedeeld in 42 Jeugdhulp regio's, het ambtelijk samenwerkingsverband heet J42.
Jeugdbeschermingstafel (JBT)	Hier wordt gezamenlijk beoordeeld of een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming noodzakelijk is bij zorgen over de veiligheid of ontwikkeling van een kind of jongere.
Jeugd(ige)	Doelgroep vallende binnen de (verlengde)jeugdwet. Verzamelnaam voor kinderen en jongeren samen.
Jeugdgezondheidszorg	Preventieve gezondheidszorg in Nederland voor alle kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar (en soms vanaf de zwangerschap). Het doel is om de groei, ontwikkeling en gezondheid van jeugdigen te volgen en te ondersteunen.
Jeugdhulp	Hulp bij psychische hulpvragen, een verstandelijke beperking en/of opvoedproblemen en is bedoeld voor kinderen en jongeren tot 18 jaar, soms tot 23 jaar.
Jeugdregio	Een samenwerkingsverband van meerdere aangrenzende gemeenten in Nederland die samen afspraken maken en sturing geven aan de organisatie, inkoop en beschikbaarheid van jeugdhulp. In Nederland zijn 42 officiële jeugdregio's.
Jeugdwet	In deze wet is bijna alle zorg en ondersteuning geregeld voor kinderen en jongeren onder de 18 jaar. Soms is voor

	jeugd ook zorg vanuit de Zorgverzekeringswet, de Wet langdurige zorg of de Wmo aan de orde.
JeugdzorgPlus	Jeugdhulp bedoeld voor jongeren tot 18 jaar, met gedragsproblemen die zo erg zijn dat de jongere een gevaar is voor zichzelf, of voor anderen. Het is een vorm van gesloten jeugdhulp die wordt geboden aan kinderen en jongeren die niet bereikbaar zijn voor lichtere vormen van hulpverlening.
Jouw Ingebrachte Mentor (JIM)	Dit is iemand die een jeugdige kiest uit zijn eigen omgeving om hem te ondersteunen, bijvoorbeeld in gesprekken met hulpverleners en instanties.
Jongere	Personen van 12 jaar – 23 jaar
Kind	Personen tot 12 jaar
Middelbaar Beroeps onderwijs (MBO)	Onderwijs dat studenten voorbereidt op een beroep, vervolgopleiding en deelname aan de samenleving.
Nederlands Jeugd instituut (NJI)	Landelijk kenniscentrum dat kennis verzamelt, ontwikkelt en deelt over opgroeien, opvoeden en ondersteuning van jeugdigen en gezinnen.
Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO)	Landelijke afspraken van gemeenten over regionale samenwerking en goed opdrachtgeverschap bij de organisatie en beschikbaarheid van jeugdhulp.
Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP)	Landelijke vereniging die de belangen van pleeggezinnen behartigt en pleegouders ondersteunt met informatie, advies en het delen van kennis en ervaringen.
Partners	Partners in de breedste zin van het woord: organisaties, instellingen of personen die een rol hebben rondom jeugdigen en gezinnen in Centraal Gelderland. Dat kunnen bv. zijn ouders, de sociale omgeving, scholen, hulpverleners maar ook werkgevers, verenigingen (zoals sport, kunst, cultuur), het geloof, etc.
Primair Onderwijs (PO)	Onderwijs voor kinderen in de basisschoolleeftijd, bestaande uit regulier en speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs.
Praktijkondersteuner huisarts (POH)	Een zorgprofessional die binnen de huisartsenpraktijk de huisarts ondersteunt bij de begeleiding en behandeling van patiënten met specifieke gezondheidsvragen.
Professionals	Personen die beroepsmatig werkzaam zijn voor of met jeugdigen en gezinnen.
Regio	Jeugdhulpregio Centraal Gelderland
Regioplan IZA	Regionale uitwerking van de afspraken uit het IZA. Hierin beschrijven regionale partijen de belangrijkste gezondheidsopgaven en welke gezamenlijke acties nodig zijn om deze aan te pakken. Voor Centraal Gelderland gebeurt dit binnen <i>Gezond voor elkaar</i> .
Residentiele jeugdhulp	Hier leven jeugdigen, vrijwillig of gedwongen, dag en nacht buiten hun eigen gezin. Zij verblijven in leefgroepen en worden begeleid door pedagogisch medewerkers.

	Vormen zijn: kamertraining, leefgroepen gericht op opvoeden en opgroeien, behandelgroepen voor specifieke problemen, crisisopvang en gesloten jeugdhulp.
Regionaal Expert Team (RET)	Hier werken professionals van verschillende organisaties samen aan complexe en vastgelopen hulpvragen over kinderen en jongeren. Zij adviseren en helpen om snel passende hulp te organiseren.
Raad voor de Kinderbescherming (RvdK)	Een landelijke overheidsorganisatie die onderzoek doet wanneer er ernstige zorgen zijn over de veiligheid of ontwikkeling van een kind. Als vrijwillige hulp onvoldoende is, kan de RvdK de rechter adviseren of verzoeken om een kinderschermingsmaatregel, zoals ondertoezichtstelling of uithuisplaatsing.
Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd	Het jaarlijkse plan waarin de gemeenten van Centraal Gelderland vastleggen aan welke jeugdopgaven zij regionaal werken en welke activiteiten zij daarvoor gezamenlijk uitvoeren. Het uitvoeringsplan vertaalt de regionale ambities naar concrete uitvoering.
Specialistische ondersteuner huisarts (SOH) / specialistische ondersteuner jeugd (SOJ)	Een professional die vanuit of in samenwerking met de huisartsenpraktijk ondersteuning biedt bij vragen over opgroeien, opvoeden en mentale gezondheid en zo nodig helpt bij passende toeleiding naar verdere ondersteuning of zorg.
Specialistische zorg	Dit komt aanvullend in beeld wanneer de mogelijkheden binnen de sociale basis niet toereikend zijn en specifieke deskundigheid of behandeling nodig is.
StroomOp	Netwerk van jeugdhulp- en onderwijsprofessionals dat werkt aan eerdere, passende en liefdevolle hulp thuis voor jongeren en hun ouders.
Systemisch werken	Het vanzelfsprekend betrekken van jeugdigen, ouders en de leefomgeving bij signalering, analyse en ondersteuning.
TOP 3-methodiek	Een werkwijze bij structurele onveiligheid in gezinnen waarbij samen met het gezin en betrokken professionals wordt bepaald wat de belangrijkste onveilige situaties en risico's zijn en wat als eerste moet worden aangepakt. Van daaruit wordt gezamenlijk en stapsgewijs gewerkt aan veiligheid, ondersteuning en herstel.
Verklarende Analyse (VA)	Eén gezamenlijke analyse van wat er speelt en wat nodig is. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de directe hulpvraag of het zichtbare gedrag, maar ook naar de factoren binnen het gezin en de omgeving die hierop van invloed zijn.
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	De landelijke vereniging die de belangen van Nederlandse gemeenten behartigt, gemeenten ondersteunt bij hun

	taken en kennis en ervaringen tussen gemeenten helpt delen.
Voortgezet Onderwijs (VO)	Onderwijs dat aansluit op het basisonderwijs en jongeren voorbereidt op vervolgonderwijs, werk en deelname aan de samenleving.
Voorgezet Speciaal Onderwijs (VSO)	Voortgezet onderwijs voor jongeren die vanwege een ondersteuningsbehoefte specialistische begeleiding en ondersteuning nodig hebben die het reguliere voortgezet onderwijs niet kan bieden.
Voortijdig School Verlaten (VSV)	Het verlaten van het onderwijs zonder een startkwalificatie te hebben behaald.
Voorschoolse en Vroegschoolse Educatie (VVE)	Een programma voor jonge kinderen die extra ondersteuning kunnen gebruiken in hun ontwikkeling. VVE stimuleert onder meer de taal-, sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling en draagt bij aan een goede start op de basisschool.
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)	Het ministerie dat verantwoordelijk is voor landelijk beleid op het gebied van volksgezondheid, zorg, welzijn en sport.
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	Wet die gemeenten verantwoordelijk maakt voor ondersteuning van inwoners die hulp nodig hebben om zelfstandig te wonen en mee te doen in de samenleving.
Zorg Binnen Onderwijs (ZBO)	Zorg en ondersteuning die binnen de onderwijsomgeving wordt geboden aan leerlingen die dit nodig hebben om onderwijs te kunnen volgen en zich te ontwikkelen.